

Labas prakses rokasgrāmata rīcībai ar ārstniecības iestādēs radītajiem atkritumiem

Rīga, 2011

„Labas prakses rokasgrāmata rīcībai ar ārstniecības iestādēs radītajiem atkritumiem” ietver ieteikumus ārstniecības iestādēs radīto atkritumu apsaimniekošanā, kā arī atspoguļo būtiskākās Latvijas normatīvajos aktos noteiktās prasības šajos jautājumos. Rokasgrāmatas izstrādē izmantota arī citu valstu pieredze, rīkojoties ar ārstniecības iestāžu atkritumiem, kā arī starptautisku organizāciju (Pasaules Veselības organizācija, organizācija „Health Care Without Harm” u.c.) ieteikumi šajā jomā.

PROVIDED WITH THE SUPPORT OF THE
GLOBAL ENVIRONMENT FACILITY

NODROŠINĀTS AR
PASAULES VIDES FONDA ATBALSTU

„Labas prakses rokasgrāmata rīcībai ar ārstniecības iestādēs radītajiem atkritumiem” izstrādāta Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības Programmas un Pasaules vides fonda globālā projekta „Labas veselības aprūpes atkritumu apsaimniekošanas prakses veicināšana, lai samazinātu vides piesārņojumu, kā arī dioksīnu un dzīvsudraba izdalīšanos” ietvaros. Šis dokuments ir aizsargāts ar autortiesībām, bet var tikt izmantots tā oriģinālā un nelabotā versijā politikas aktu argumentēšanai, informēšanas kampaņu un mācību nolūkos. Dokumenta reproducēšana un izplatīšana komerciālos nolūkos ir stingri aizliegta. Ja izplatīšanai tiek reproducētas vairāk par piecām (5) kopijām, ir jāinformē Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības Programma un Pasaules vides fonds pa e-pastu, kurš atrodams <http://www.gefmedwaste.org/contactus.php>. Ja dokumenta saturs tiek citēts vai izmantots, lietotājam jāsniedz attiecīgā atsauce uz šo dokumentu. Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības Programma un Pasaules vides fonds nealvo, ka informācija, kas iekļauta šajā dokumentā ir pilnīga un korekta un nenes atbildību par jebkādam sekām, kas izriet no dokumenta lietošanas.

Vairāk par projektu: <http://www.gefmedwaste.org/>

Satura rādītājs

Ievads.....	4
I. Vispārīgie jautājumi.....	5
II. Lietotie termini	6
III. Prasību noteikšana rīcībai ar iestādes radītajiem atkritumiem iestādes higiēniskā un pretepidēmiskā režīma plānā.....	10
IV. Vispārīgās prasības rīcībai ar iestādes atkritumiem.....	13
V. Vispārīgās prasības bīstamo atkritumu savākšanas, uzglabāšanas un transportēšanas iepakojumam.....	18
VI. Rīcība ar asiem priekšmetiem.....	21
VII. Rīcība ar infekciozajiem atkritumiem	24
VIII. Rīcība ar anatomiskajiem atkritumiem.....	26
IX. Rīcība ar medikamentu atkritumiem.....	27
X. Rīcība ar ķīmiskajiem atkritumiem.....	27
XI. Prasības darbībām ar videi kaitīgo preču atkritumiem.....	29
XII. Rīcība ar radioaktīvajiem atkritumiem	30
XIII. Prasības darbībām ar sadzīves atkritumiem un to iepakojumam ...	31
XIV. Rīcība ar ražošanas atkritumiem.....	32
XV. Darba aizsardzība	33
XVI. Atkritumu savākšana un uzglabāšana iestādes teritorijā.....	34
XVII. Atkritumu transportēšana	37
XVIII. Atkritumu priekšapstrāde	38
XIX. Mājas vizītes.....	42
IZMANTOTĀ LITERATŪRA	43
Pielikumi.....	45

Ievads

Rokasgrāmata izstrādāta, ietverot tajā būtiskākās Latvijas normatīvajos aktos noteiktās prasības, kas attiecas uz ārstniecības iestādēs radīto atkritumu apsaimniekošanu, kā arī ietver ieteikumus šajā jomā. Rokasgrāmatas izstrādē izmantota citu valstu pieredze, rīkojoties ar ārstniecības iestāžu atkritumiem, kā arī starptautisku organizāciju (Pasaules Veselības organizācija, organizācija „Health Care Without Harm” u.c.) ieteikumi šajos jautājumos.

Rokasgrāmatas lietošanas mērķa auditorija ir ārstniecības iestāžu darbinieki, ārstniecības iestāžu atkritumu apsaimniekotāji, kā arī ārstniecības iestāžu rīcību ar atkritumiem kontrolējošo institūciju darbinieki.

Rokasgrāmatai ir pielikumi, kuros sniegts ārstniecības iestādēs radīto atkritumu apsaimniekošanas plāna paraugs, aprakstītas svarīgākās normatīvo aktu prasības atkritumu apsaimniekošanas jomā, kā arī ietverti izvilkumi no normatīvajiem aktiem.

Rokasgrāmatas lietotājiem obligāti jāseko līdz izmaiņām normatīvajos aktos, jo tie regulāri var tikt grozīti, atcelti vai pieņemti no jauna. Lietotājiem regulāri jāpārliedz, vai rokasgrāmatā aprakstītās obligātas prasības joprojām atbilst spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

Rokasgrāmatu var izmantot arī citās iestādēs, uzņēmumos, organizācijās, kuru darbības rezultātā var rasties infekciozie atkritumi vai šajā rokasgrāmatā minētie asie atkritumi (piemēram, sociālās aprūpes iestādēs, tetovēšanas salonos u.tml.).

I. Vispārīgie jautājumi

Šī rokasgrāmata ietver ieteikumus rīcībai ar ārstniecības iestādēs (turpmāk - iestādēs) radītajiem atkritumiem, kā arī atspoguļo būtiskākās normatīvajos aktos noteiktās prasības, kas attiecas uz šo jomu.

Atkritumu apsaimniekošanas vispārējās prasības Latvijā ir noteiktas Atkritumu apsaimniekošanas likumā un tam pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos. Atsevišķas specifiskas prasības rīcībai ar ārstniecības iestādēs radītajiem atkritumiem ir ietvertas Ārstniecības likumam, Epidemioloģiskās drošības likumam un Farmācijas likumam pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos. Daļēji uz šo jomu attiecas arī Ķīmisko vielu likums, likums „Par piesārņojumu”, likums „Par radiācijas drošību un kodoldrošību” u.c. normatīvie akti.

II. Lietotie termini

Saskaņā ar *Ārstniecības likumu* **ārstniecības iestādes** ir ārstu prakses, valsts un pašvaldību iestādes, komercsabiedrības, kas reģistrētas ārstniecības iestāžu reģistrā, atbilst normatīvajos aktos noteiktajām obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām un nodrošina ārstniecības pakalpojumus.

Grāmatā lietotos terminus par atkritumu apsaimniekošanu definē *Atkritumu apsaimniekošanas likums*:

- **atkritumi** – jebkurš priekšmets vai viela, no kuras tās valdītājs atbrīvojas, ir nolēmis vai spiests atbrīvoties;
- **bīstamie atkritumi** – atkritumi, kuriem piemīt viena vai vairākas īpašības, kas padara tos bīstamus;
- **sadzīves atkritumi** – mājstaimniecībā, tirdzniecībā, pakalpojumu sniegšanas procesā vai citur radušies atkritumi, ja tie īpašību ziņā ir pielīdzināmi mājstaimniecībās radītajiem atkritumiem;
- **ražošanas atkritumi** – atkritumi, kas radušies ražošanas procesā vai būvniecībā;
- **atkritumu valdītājs** – ikviena fiziskā vai juridiskā persona, kura atbilst vismaz vienam no šādiem nosacījumiem: (a) ir atkritumu radītāja, (b) ir fiziskā vai juridiskā persona, kuras faktiskajā varā atrodas atkritumi;
- **atkritumu radītājs** – ikviena fiziskā vai juridiskā persona, kuras darbība rada atkritumus (sākotnējais atkritumu radītājs) vai kura veic atkritumu priekšapstrādi, sajaukšanu vai citas darbības, kā rezultātā mainās atkritumu sastāvs vai īpašības;

- **atkritumu apsaimniekošana** – atkritumu savākšana, uzglabāšana, pārvadāšana, reģenerācija un apglabāšana (tai skaitā sadedzināšana sadzīves atkritumu sadedzināšanas iekārtās), šo darbību pārraudzība, atkritumu apglabāšanas vietu aprūpe pēc to slēgšanas, kā arī tirdzniecība ar atkritumiem un starpniecība atkritumu apsaimniekošanā;
- **atkritumu apsaimniekotājs** – komersants, arī atkritumu tirgotājs un atkritumu apsaimniekošanas starpnieks, kurš ir saņēmis attiecīgu atļauju atkritumu apsaimniekošanai šajā likumā vai normatīvajos aktos par piesārņojumu noteiktajā kārtībā;
- **elektriskās un elektroniskās iekārtas** – iekārtas, ko darbina ar elektrisko strāvu vai elektromagnētisko lauku, un iekārtas elektriskās strāvas un elektromagnētiskā lauka ģenerēšanai, piegādei un mērīšanai, kas konstruētas izmantošanai ar spriegumu, kurš nepārsniedz 1000 voltu maiņstrāvai un 1500 voltu līdzstrāvai, un kas atbilst Ministru kabineta noteiktajām kategorijām;
- **elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi** – elektriskās un elektroniskās iekārtas, kas uzskatāmas par atkritumiem, ieskaitot visas to sastāvdaļas, detaļu blokus un palīgmateriālus, kuri ir attiecīgās iekārtas daļa brīdī, kad iekārta kļūst par atkritumu.

Šīs rokasgrāmatas izpratnē lietotie termini:

- **atkritumu priekšapstrāde** – atkritumu īpašību mainīšana, lai ar tiem veiktu jebkuras citas pārstrādes vai reģenerācijas darbības (atkritumu pārstrādes un reģenerācijas veids R12 atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem), vai atkritumu fizikāli ķīmiska apstrāde, pēc kuras rodas savienojumi vai maisījumi, kuri tiek

apglabāti (atkritumu apglabāšanas veids D9 atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem).

- **centrālā atkritumu vākšanas telpa** – telpa stacionārajās ārstniecības iestādēs, kur savāc un īslaicīgi uzglabā iestādēs radītos atkritumus pirms to nodošanas atkritumu apsaimniekotājam.
- **rīcība ar ārstniecības iestāžu atkritumiem** – darbības, ko ar ārstniecības iestādēs radītajiem atkritumiem veic ārstniecības iestādes un atkritumu apsaimniekotāji, savācot šos atkritumus, veicot to priekšapstrādi, kā arī veicot tālākas darbības ar šiem atkritumiem.

Ķīmisko vielu klasifikācija saskaņā ar Ķīmisko vielu likumu

- Ķīmiskās vielas un maisījumi uzskatāmi par bīstamām ķīmiskajām vielām un bīstamiem maisījumiem, ja tie ir iedalāmi kādā no šādām klasēm:
 - 1) kodīgas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
 - 2) kairinošas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
 - 3) sensibilizējošas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
 - 4) kancerogēnas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
 - 5) mutagēnas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
 - 6) reproduktīvajai sistēmai toksiskas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
 - 7) videi bīstamas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
 - 8) sprādzienbīstamas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
 - 9) ķīmiskās vielas vai maisījumi, kas ir spēcīgi oksidētāji;
 - 10) īpaši viegli uzliesmojošas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
 - 11) viegli uzliesmojošas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
 - 12) uzliesmojošas ķīmiskās vielas vai maisījumi;

- 13) ļoti toksiskas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
- 14) toksiskas ķīmiskās vielas vai maisījumi;
- 15) kaitīgas ķīmiskās vielas vai maisījumi.

III. Prasību noteikšana rīcībai ar iestādes radītajiem atkritumiem iestādes higiēniskā un pretepidēmiskā režīma plānā

Iestāde veic radīto vai apsaimniekoto atkritumu uzskaiti un iesniedz apkopoto informāciju vides aizsardzības institūcijām, kā arī attiecīgajai pašvaldībai atbilstoši prasībām par bīstamo atkritumu uzskaites, identifikācijas, uzglabāšanas, iepakojšanas, marķēšanas un pārvadājumu uzskaites kārtību.

Veicot darbības ar atkritumiem, iestāde ievēro normatīvos aktus atkritumu apsaimniekošanas jomā (t.sk. – Ministru kabineta noteikumos ietvertās ārstniecības iestādēs radīto atkritumu apsaimniekošanas prasības (iepakojumam, apsaimniekošanai, atkritumu savākšanai un uzglabāšanai iestādes teritorijā, atkritumu priekšapstrādei, mājas vizītēm u.c.), pašvaldību saistošos noteikumus atkritumu apsaimniekošanas jomā, kā arī iestādes higiēniskā un pretepidēmiskā režīma plānā (turpmāk – plāns) noteiktās prasības rīcībai ar iestādes radītajiem atkritumiem.

Atbilstoši normatīvajiem aktiem par higiēniskā un pretepidēmiskā režīma pamatprasībām ārstniecības iestādes plāna izstrādi nodrošina iestādes vadītājs. Iestādes vadītājs arī organizē darbu iestādē tā, lai nodrošinātu plāna ieviešanu- norīko atbildīgo personu par iestādes plāna ieviešanu un iekšējo kontroli vai izveido nozokomiālas infekcijas kontroles komisiju, kuras sastāvā iekļauj slimnīcas administrācijas pārstāvi (turpmāk- atbildīgā persona par iestādes plānu).

Iestādes plāna sadaļā par atkritumu apsaimniekošanu ietver:

- 1) to atkritumu grupu uzskaitījumu, kas rodas iestādē;
- 2) procedūras, rīkojoties ar atkritumiem iestādē;
- 3) nosacījumus par darbinieku pienākumiem, rīkojoties ar atkritumiem;

- 4) nosacījumus par darba aizsardzību, rīkojoties ar atkritumiem;
- 5) pasākumus, lai mazinātu atkritumu rašanos iestādē;
- 6) atkritumu uzskaites kārtību iestādē;
- 7) kārtību, kādā darbinieki tiek apmācīti rīkoties ar iestādes atkritumiem.

Iestādei ieteicams vismaz vienu reizi gadā izvērtēt plāna realizācijas rezultātus atkritumu apsaimniekošanas jautājumos un, ja nepieciešams, plānu precizēt.

Ārstniecības iestādēs radīto atkritumu apsaimniekošanas plāna paraugs ir pieejams rokasgrāmatas 1. pielikumā.

Darbinieku apmācības

Ieteicams, rīcībā ar iestādes radītajiem atkritumiem vai šo darbību organizēšanā un pārraudzīšanā iesaistītiem darbiniekam uzsākot darbu, kā arī turpmāk vismaz vienu reizi gadā iestādei organizēt šādu darbinieku apmācību par to, kā pareizi jārīkojas ar iestādes radītajiem atkritumiem. Iepriekšminētā apmācība nepieciešama ārstniecības iestādes vadībai, administratīvajam personālam, kurš atbild par rīcības ar atkritumiem organizēšanu iestādē, iestādē strādājošajām ārstniecības personām, apkopējiem, māsu palīgiem, darbiniekiem, kas veic atkritumu apsaimniekošanu.

Apmācībā jāiekļauj informācija par:

- atkritumu apsaimniekošanas politiku valstī un iestādē;
- reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem;
- rīcībā ar iestādes radītajiem atkritumiem iesaistīto darbinieku pienākumiem un atbildību;
- rīcības ar iestādes radītajiem atkritumiem praktiskajiem jautājumiem.

Iestāde var noteikt un ieviest savā rīcībā ar tās radītajiem atkritumiem papildus normatīvajos aktos ietvertajām prasībām arī citus pasākumus, ja vien tie nav pretrunā ar normatīvajiem aktiem. Labo praksi šajā jomā apkopojusi gan Pasaules Veselības organizācija (turpmāk - PVO), gan citas starptautiskas organizācijas (piemēram, „Veselības aprūpe bez apdraudējuma”), ieteicams izmantot arī citu valstu pieredzi.

IV. Vispārīgās prasības rīcībai ar iestādes atkritumiem

Iestāde veic pasākumus, lai mazinātu atkritumu rašanos, ievērojot nosacījumu, ka tie neapdraud cilvēku veselību vai nerada kaitējumu videi un atbilst normatīvo aktu prasībām par atkritumu apsaimniekošanu:

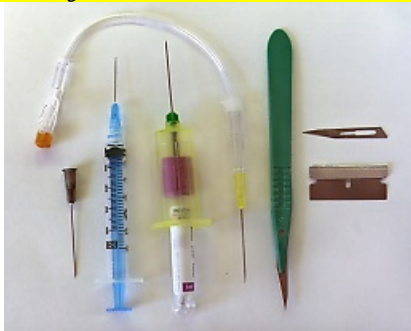
- pēc iespējas izmantojot ilglietojamus, atkārtoti izmantojamus vai pārstrādājamus produktus vai preces;
- šķirojot atkritumus (atdalot dažādu bīstamības kategoriju atkritumus, kā arī dalīti vācot sadzīves atkritumus (atsevišķi papīru saturošus atkritumus, metālus saturošus atkritumus, plastmasas saturošus atkritumus, stiklu saturošus atkritumus));
- ieviešot labu darba praksi un videi draudzīgus produktus vai darba paņēmienus (piemēram, atsakoties no dzīvsudrabu saturošu medicīnas ierīču izmantošanas, izvēloties dabai draudzīgus tīrīšanas līdzekļus, veicot dažādas darbības tā, lai rastos pēc iespējas mazāks atkritumu apjoms, u.c.);
- nodrošinot vai veicot atkritumu (īpaši - infekciozo atkritumu) priekšapstrādi (termālu, mehānisku, ķīmisku vai citu), lai novērstu to bīstamību ar mērķi izvairīties no atkritumu dedzināšanas.

Iestādes darbības rezultātā var rasties šādas galvenās atkritumu grupas:

1) bīstamie atkritumi vai atkritumi, ar kuriem rīkojas kā ar bīstamajiem atkritumiem (turpmāk- bīstamie atkritumi):

- asie priekšmeti

Piemēram, adata, šļirces, skalpeļi, saplēsts medicīniskais aprīkojums no stikla u.c.

- infekciozie atkritumi;

Infekciozie atkritumi - atkritumi, kas satur vai var saturēt mikrobus, vīrusus, parazītus, sēnītes, t.i., mikrobioloģiskie atkritumi, atkritumi, kas satur asinis vai citus ķermeņa šķidrumus, atkritumi no stingra izolācijas režīma palātas, atkritumi no infekciozas personas palātas, kas rada inficēšanās risku darbiniekiem vai citām personām, u.c. To, vai atkritumi ir uzskatāmi par infekcioziem vai potenciāli infekcioziem, šaubu gadījumā izvērtē ārstniecības persona, kas ir iesaistīta attiecīgās personas dzemdību, slimību diagnostikas, ārstēšanas vai profilakses procesā.

- anatomiskie atkritumi;

Piemēram, cilvēka ķermeņa daļas, orgāni vai šķidrumi, atkritumi, kas rodas dzemdību vai aborta rezultātā (placenta, nabas saite, auglis), u.c.

- citotoksisku un citostatisku medikamentu atkritumi;
- nekvalitatīvas vai nederīgas zāles, kuras netiek atdotas atpakaļ piegādātājiem;

- bīstamas ķīmiskās vielas saturoši atkritumi;

Piemēram, laboratorijas reaģenti, fotorūpniecības procesu atkritumi, nederīgi vai nevajadzīgi dezinfekcijas līdzekļi, atkritumi, kas satur smagos metālus, piemēram, salauzti termometri un asinsspiediena mērīšanas aparāti, u.c.

- 2) radioaktīvie atkritumi (radioaktīvie atkritumi, kas rodas radiodiagnostisko un radioterapeitisko procedūru rezultātā, piemēram, neizlietotie radiofarmaceitiskie preparāti, radioaktīvi sasmērētie instrumenti (šļirces, adatas, u.c.), pacientu, kuriem veiktas radiodiagnostiskās un radioterapeitiskās procedūras, bioloģiskie izdalījumi, radioaktīvi sasmērētie priekšmeti un materiāli (tamponi, pārsienamie materiāli, citi priekšmeti un materiāli, kas nonākuši tiešā saskarē ar pacientiem)).
- 3) sadzīves atkritumi (arī veļa, vienreizējās lietošanas apģērbs, autiņi, autiņbiksītes, ja nav pamats uzskatīt, ka tie ir infekciozie atkritumi (tie nav notraipīti ar pacienta bioloģiskajiem šķidrumiem (asinīm, krēpām, fēcēm u.t.t.); medikamentu atkritumi, kas neatbilst iepriekšējos šī uzskaitījuma apakšpunktos minētajiem medikamentu atkritumiem);
- 4) videi kaitīgo preču atkritumi atbilstoši normatīvajiem aktiem par dabas resursu nodokli (piemēram, bateriju un akumulatoru atkritumi, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi u.c.).

Iestādes teritorijā var rasties ražošanas atkritumi, ja tur notiek ražošanas process vai būvniecība.

Rīcība ar ārstniecības iestādē radītiem atkritumiem

Veicot iestādē darbības ar atkritumiem, aizliegts sajaukt sadzīves, bīstamos, ražošanas un radioaktīvos atkritumus. Aizliegts arī sajaukt

dažāda veida bīstamos atkritumus (t. sk., aizliegts sajaukt infekciozos atkritumus ar citiem atkritumiem).

Aizliegts atšķaidīt bīstamos atkritumus, izņemot gadījumus, kad iestāde pati nodarbojas ar atkritumu priekšapstrādi un likumā „Par piesārņojumu” noteiktajā kārtībā ir saņēmusi atļauju A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, kurā ir atļauta bīstamo atkritumu atšķaidīšana.

Ja iestāde veic darbības atkritumu priekšapstrādē, kā arī veic atkritumu apsaimniekošanas darbības (savākšanu, transportēšanu, dedzināšanu vai citas darbības), tā atkritumu apsaimniekošanu reglamentējošajos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos saņem atļauju atkritumu apsaimniekošanai.

- 1) Lai nodotu iestādes radītos sadzīves atkritumus apsaimniekošanai, iestāde noslēdz līgumu ar sadzīves atkritumu apsaimniekotāju, kurš *Atkritumu apsaimniekošanas likumā* noteiktajā kārtībā ir saņēmis atļauju sadzīves atkritumu apsaimniekošanai un ir noslēdzis līgumu ar pašvaldību par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu.

Nododot apsaimniekošanai sadzīves atkritumus, iestāde ievēro attiecīgos normatīvos aktus, pašvaldības izdotos saistošos noteikumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu (arī par atkritumu dalīto vākšanu) tās teritorijā, kā arī rīkojas saskaņā ar noslēgto līgumu ar sadzīves atkritumu apsaimniekotāju.

- 2) Lai nodotu iestādes radītos bīstamos, radioaktīvos vai ražošanas atkritumus apsaimniekošanai, iestāde noslēdz līgumus ar atkritumu apsaimniekotājiem, kuri *Atkritumu apsaimniekošanas likumā* noteiktajā kārtībā ir saņēmuši atļaujas bīstamo vai ražošanas atkritumu apsaimniekošanai, vai likumā „Par radiācijas drošību un kodoldrošību”

noteiktajā kārtībā – atļaujas radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanai.

Nododot apsaimniekošanai bīstamos, radioaktīvos vai ražošanas atkritumus, iestāde rīkojas atbilstoši attiecīgajiem normatīvajiem aktiem, kā arī līgumiem, kas noslēgti ar šo atkritumu apsaimniekotājiem.

V. Vispārīgās prasības bīstamo atkritumu savākšanas, uzglabāšanas un transportēšanas iepakojumam

Iestāde, slēdzot līgumu ar bīstamo atkritumu apsaimniekotāju, vienojas par iestādē izmantojamo bīstamo atkritumu savākšanas un uzglabāšanas iepakojumu, tajā skaitā par etiķetes izvietojumu uz iepakojuma un etiķetes aizpildīšanu.

Uz bīstamo atkritumu iepakojuma, kas ir paredzēts bīstamo atkritumu savākšanai, uzglabāšanai vai transportēšanai, nodrošina etiķetes izvietojumu atbilstoši līgumam, kas noslēgts ar bīstamo atkritumu apsaimniekotāju. Iestādes darbinieks vai bīstamo atkritumu apsaimniekotājs atbilstoši noslēgtajam līgumam nodrošina etiķetes aizpildīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem par bīstamo atkritumu uzskaites, identifikācijas, uzglabāšanas, iepakojšanas, marķēšanas un pārvadājumu uzskaites kārtību.

Etiķetē norāda atkritumu nosaukumu, izcelsmi, atkritumos esošo ķīmisko vielu sastāvu (ja šāda informācija ir pieejama), iepakojšanas datumu un iepakotāju, kā arī brīdinājuma zīmes atbilstoši prasībām, kas noteiktas normatīvajos aktos par bīstamo atkritumu uzskaites, identifikācijas, uzglabāšanas, iepakojšanas, marķēšanas un pārvadājumu uzskaites kārtību un normatīvajos aktos par bīstamo kravu pārvadājumiem (skat. 3. un 4. pielikumu).

Bīstamos atkritumus vāc un šķiro atbilstoša izmēra speciāli bīstamo atkritumu vākšanai paredzētā iepakojumā (vienreizlietojamā maisā, vienreiz vai atkārtoti izmantojamā tvertnē, kastē vai konteinerā), kurš ir ūdensnecaurlaidīgs un droši aiztaisāms.

Piemērs: bīstamo infekciozo atkritumu savākšanai izmantojamie maisi, maisu turētāji un atkritumu konteineri

Ja bīstamo atkritumu savākšanai izmanto maisu, nodrošina, ka:

- maisu tilpums atbilst atkritumu vākšanas konteineru tilpumam vai maisu turētāju izmēram;
- infekciozu vai anatomisku atkritumu vākšanā izmanto speciāli šim nolūkam izgatavotus maisus;
- bīstamo atkritumu vākšanai paredzēta maisa aizsīšanai vai aiztaisīšanai neizmanto metāla stieples vai metāla skavas.

Vācot bīstamos atkritumus, bīstamo atkritumu vākšanai paredzēto maisu aizpilda līdz divām trešdaļām no maisa tilpuma, tad cieši aizsien vai aiztaisa un nogādā uz centrālo atkritumu vākšanas telpu vai atkritumu vākšanas vietu (skat. XVI nodaļu), vai atkritumu priekšapstrādes iekārtu iestādē, ja tāda ir, un attiecīgos atkritumus ir paredzēts apstrādāt iestādē.

Ja bīstamo vai sadzīves atkritumu savākšanai paredzēts iepakojums ir no ārpusē notraipīts ar asinīm vai citiem bioloģiskiem šķidrumiem vai izdalījumiem, to pirms pārvadāšanas ievieto maisā, kuru cieši aizsien. Šajā gadījumā atkritumi kopā ar iepakojumu ir uzskatāmi par bīstamajiem atkritumiem.

Bīstamo atkritumu vākšanas maisu, tvertni, kasti vai konteineru, kas ir paredzēts bīstamo atkritumu transportēšanai, marķē atbilstoši

normatīvajiem aktiem par bīstamo kravu pārvadājumiem (skat. 4. pielikumu).

Ja bīstamo atkritumu vākšanā izmanto vairākkārtīgi izmantojamu tvertni, kasti vai konteineru, kurš nonāk saskarē ar bīstamajiem atkritumiem (piemēram, biomateriālu), nodrošina minētā iepakojuma dezinfekciju, lai novērstu draudus cilvēka dzīvībai un veselībai, kā arī videi.

VI. Rīcība ar asiem priekšmetiem

Atkritumu veids: Kontaminētie asie priekšmeti

Neatkarīgi no tā, vai asie priekšmeti vai to atkritumi ir vai nav nonākuši saskarē ar infekcijas slimību ierosinātājiem, ar šiem priekšmetiem vai atkritumiem rīkojas kā ar bīstamiem atkritumiem.

Rīcība: nekavējoties tiek ievietoti asiem priekšmetiem paredzētos marķētos konteineros vai tvertnēs.

Aso priekšmetu vākšanai izmanto stingru, neplīstošu, necaurduramu, ūdensnecaur laidīgu konteineru, kurš ir marķēts atbilstoši prasībām. Konteineru, kurā savākti aso priekšmetu atkritumi, marķē ar infekciozo vielu bīstamības zīmi (skat. 4. pielikumu).

Ir aizliegts no izlietotas šļirces ar rokām noņemt vai nolauzt adatu, vai arī locīt adatu. Izlietotas šļirces adatu no šļirces drīkst atdalīt tikai tad, ja šļirces konstrukcija pieļauj vai paredz adatas atdalīšanu, vai tad, ja iestādē ir pieejama speciāla ierīce adatas atdalīšanai. Ir aizliegts uz izlietoto šļirču adatām novietot uzgaļus, izņemot gadījumu, ja uzgaļa nenovietošana uz izlietotās šļirces adatas var radīt draudus cilvēka dzīvībai un veselībai, kā arī videi.

Lietotos vienreizlietojamās asos priekšmetus un citus asos atkritumus vāc konteinerā nekavējoties pēc to izlietošanas vai procedūras.

Asos priekšmetus aizliegts vākt viegli caurduramā vai saplēšamā tvertnē (piemēram, kartona kastē, maisā, stikla traukā u.c.).

Piemērs: speciālie konteineri aso priekšmetu savākšanai

(I)

(II)

Veicot aso priekšmetu vākšanu, aso priekšmetu vākšanai paredzēto konteineru aizpilda līdz divām trešdaļām no konteineru tilpuma, pēc tam to cieši aizver un nodrošina tā nogādāšanu uz centrālo atkritumu vākšanas telpu, vietu vai atkritumu priekšapstrādes iekārtu, ja iestādē tiek veikta atkritumu priekšapstrāde. Ja aso priekšmetu vākšanai paredzētais konteiners ir caurdurts, to ievieto citā konteinerā, kurš ir marķēts atbilstoši prasībām. Speciāli aso priekšmetu vākšanai ražoto konteineru aizpilda atbilstoši ražotāja instrukcijai.

Konteineru izlietoto aso priekšmetu savākšanai novieto iespējami tuvu procedūras veikšanas vietai, neradot apdraudējumu pacientam.

Aso priekšmetu apstrāde

Ja iestādē ir atbilstošas iekārtas un iestāde normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos ir saņēmusi atļauju A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai, tā veic aso priekšmetu priekšapstrādi atbilstoši prasībām (skat. XVIII nodaļu).

Ja iestādē nav iespējams nodrošināt aso priekšmetu priekšapstrādi, tos nodod bīstamo atkritumu apsaimniekotājam.

VII. Rīcība ar infekciozajiem atkritumiem

Infekciozos atkritumus, kuri nav asi priekšmeti vai asu priekšmetu atkritumi, ievieto izturīgā, ūdensnecaurlaidīgā atšķirīgas krāsas maisā (pēc iespējas izmantojot maisu dzeltenā, sarkanā vai oranžā krāsā).

Līdzīgi - darba aizsardzības jomā Latvijā, lietojot drošības zīmes, to signālkrāsojumā sarkano krāsu izmanto, lai apzīmētu, piemēram, bīstamu darbību, bīstamu objektu, bet dzeltenu vai dzintara krāsu izmanto, lai norādītu, ka jāievēro piesardzība, jābūt uzmanīgiem.

Atkritumu veids: Infekciozie atkritumi

Infekciozo atkritumu savākšanai paredzētu maisu vai konteineru marķē ar infekciozo vielu bīstamības zīmi (skat. 4. pielikumu).

Rīcība: Infekciozus asus priekšmetus vai šķidrus infekciozus atkritumus ievieto ūdensnecaurlaidīgā konteinerā vai tvertnē, nodrošinot, ka atkritumi nevar izlīt vai izkrist.

Infekciozus atkritumus pēc to savākšanas un iepakšanas nogādā centrālajā atkritumu vākšanas telpā, vietā vai uz atkritumu priekšapstrādes iekārtu.

Pēc bīstamo atkritumu apsaimniekotāja pieprasījuma, ja tas paredzēts starp iestādi un atkritumu apsaimniekotāju noslēgtajā līgumā, atkritumus ievieto transportēšanai paredzētos konteineros, kas atbilst prasībām par bīstamo kravu pārvadājumiem.

Infekciozo atkritumu apstrāde

Ja iestādē tiek veikta atkritumu priekšapstrāde, tad atkritumu priekšapstrādes procesa rezultātā iegūtos atkritumus, ja ir novērsta to infekciozitāte, klasificē kā sadzīves atkritumus un tos apsaimnieko kā sadzīves atkritumus.

Par infekciozitātes novēršanu un tās testēšanu skat. XVIII nodaļu!

Ja iestādē netiek veikta infekciozo atkritumu priekšapstrāde, tos atbilstoši noslēgtajam līgumam nodod bīstamo atkritumu apsaimniekotājam, kurš ir saņēmis normatīvajos aktos par piesārņojumu noteiktās atļaujas A vai B kategorijas piesārņojošās darbības veikšanai.

Svarīgi:

Mikrobioloģiskos atkritumus no laboratorijām vai infekciozos atkritumus no stingrā izolācijas režīma palātas pirms iznešanas no laboratorijas vai nodaļas dezinficē.

Ar infekciozajiem anatomiskajiem atkritumiem rīkojas atbilstoši prasībām, kas noteiktas rīcībai ar anatomiskajiem atkritumiem (skat. VIII nodaļu).

VIII. Rīcība ar anatomiskajiem atkritumiem

Neatkarīgi no tā, vai anatomiskie atkritumi ir infekciozi, ar tiem rīkojas kā ar bīstamajiem atkritumiem.

Anatomiskus atkritumus vāc izturīgā, ūdensnecaurlaidīgā iepakojumā un nodrošina to nogādāšanu uz centrālo atkritumu vākšanas telpu, vietu vai patoloģijas nodaļu ar Morgu vai telpām mirušo uzglabāšanai (ja tāda iestādē ir).

Biopsijas audu, zobu un nelielu audu materiālu atkritumus zobārstniecības kabinetos līdz to nodošanai atkritumu apsaimniekotājam uzglabā speciālos atkritumu konteineros vai cieši noslēgtos plastmasas traukos ar ūdensnecaurlaidīgu noslēgumu dezinficējošā šķīdumā (piemēram, 10% formalīna šķīdumā vai 2,5% nātrija hipohlorīda šķīdumā).

Anatomiskos atkritumus nodod kremācijai vai veic to priekšapstrādi uz vietas ar ķīmiskām metodēm (piemēram, ar audu sadalīšanas iekārtu), ja iestādē ir atbilstošas iekārtas, vai nodod vai atbilstoši noslēgtajam līgumam nogādā komersantam, ar kuru ir noslēgts līgums un kuram ir atļauja nodarboties ar šādu atkritumu apsaimniekošanu.

IX. Rīcība ar medikamentu atkritumiem

Medikamentu atkritumi, izņemot atkritumus, kas satur citotoksiskās un citostatiskās zāles, nav uzskatāmi par bīstamajiem atkritumiem, tomēr ar tiem rīkojas kā ar bīstamajiem atkritumiem.

Atkritumi, kas satur citotoksiskās un citostatiskās zāles, ir bīstami atkritumi atbilstoši normatīvajiem aktiem *par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kas padara atkritumus bīstamus*. Šos atkritumus nodod bīstamo atkritumu apsaimniekotājam, ar kuru iestāde ir noslēgusi līgumu par šo atkritumu apsaimniekošanu un kuram ir atļauja nodarboties ar šādu atkritumu apsaimniekošanu.

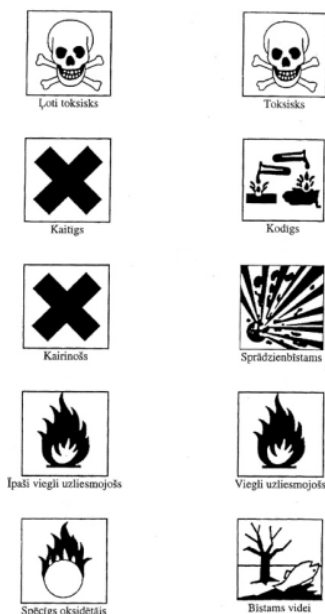

Citotoksisko atkritumus vāc necaurduramos, ūdensnecaurļaidīgos konteineros, marķē ar apzīmējumu „**Citotoksiskie atkritumi**”.

Ar nekvalitatīvām vai nederīgām zālēm (izņemot citotoksiskās un citostatiskās zāles) rīkojas kā ar bīstamajiem atkritumiem atbilstoši normatīvajiem aktiem *par zāļu iegādes, uzglabāšanas, izlietošanas, uzskaites un iznīcināšanas kārtību ārstniecības iestādēs*.

X. Rīcība ar ķīmiskajiem atkritumiem

Bīstamas ķīmiskas vielas (saskaņā ar Ķīmisko vielu likumu) saturošus atkritumus vāc konteinerā vai tvertnē atbilstoši atkritumu agregārstāvoklim, lai novērstu atkritumu radīto apdraudējumu cilvēku dzīvībai un veselībai, kā arī videi.

Bīstamas ķīmiskas vielas saturošu konteineru vai tvertni marķē atbilstoši ķīmisko vielu un ķīmisko produktu marķēšanas prasībām (skat. 3. pielikumu).

Fotorūpniecības procesu atkritumi

- Fotorūpniecības procesu atkritumus (piemēram, šķīdinātājus, attīstītājus, fotofilmas, fotopapīru u.c.) savāc atsevišķi konteinerā vai tvertnē un nodod pārstrādei bīstamo atkritumu apsaimniekotājam, kas saņēmis normatīvajos aktos noteiktās atļaujas.
- Fotorūpniecības procesu atkritumus, kas nesatur šķidrumus, piemēram, fotofilmas, fotoplates un fotopapīru, var vākt kartona kastēs, ja tas ir saskaņots ar bīstamo atkritumu apsaimniekotāju.

Dzīvsudrabu saturošie atkritumi

- Amalgamas atkritumus apsaimnieko atbilstoši normatīvajiem aktiem par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm.
- Ja iestādē ir izlijis dzīvsudrabs, tā atlikumus savāc stikla traukā, pārlej ar dzīvsudraba tvaiku slāpēšanas aģentu piemēram, kālija permanganāta šķīdumu (KMnO_4)), trauku cieši aizvāko un nosūta uz atkritumu vākšanas telpu kā bīstamos atkritumus. Darbiniekam, veicot šīs darbības, jālieto

cimdi un respirators vai mitra marles maska. Vietu, kur bijis dzīvsudrabs, apstrādā ar dzīvsudraba tvaiku slāpēšanas aģentu (piemēram, kālija permanganāta (KMnO_4) šķīdumu vai ziepju - sodas šķīdumu). Veic visas telpas mitro uzkopšanu un vēdināšanu. Dzīvsudraba savākšanas laikā ir jāatver logs (ja tas nav vērsts uz citu iestādes telpu pusi) un, ja iespējams dzīvsudraba savākšanā neiesaistītajām personām jālūdz atbrīvot telpu.

Dzīvsudraba savākšanā izmantotie priekšmeti un materiāli ir uzskatāmi par bīstamajiem atkritumiem.

XI. Prasības darbībām ar videi kaitīgo preču atkritumiem

Videi kaitīgo preču atkritumus vāc atsevišķi no pārējiem atkritumiem atbilstoši normatīvajos aktiem atkritumu apsaimniekošanas jomā.

Bateriju un akumulatoru atkritumus, kā arī elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumus un citus videi kaitīgo preču atkritumus nedrīkst ievietot sadzīves atkritumiem paredzētā tvertnē vai konteinerā.

XII. Rīcība ar radioaktīvajiem atkritumiem

Ar radioaktīvajiem atkritumiem rīkojas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām par darbībām *ar radioaktīvajiem atkritumiem un tiem saistītajiem materiāliem*, kā arī atbilstoši normatīvajiem aktiem *par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām*.

Radioaktīvos atkritumus vāc un uzglabā atsevišķi no pārējiem atkritumiem. Radioaktīvo atkritumu iepakojumu marķē ar radioaktivitātes bīstamības zīmi (skat. 4. pielikumu).

Saskaņā ar obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām:

- 1) radionuklīdās terapijas nodaļas kontroles zonā ir telpa cieto radioaktīvo atkritumu pagaidu glabāšanai līdz nodošanai institūcijām, kuras ir tiesīgas veikt radioaktīvo atkritumu apglabāšanu un ilgstošo glabāšanu;
- 2) radionuklīdās diagnostikas kabineta kontroles zonā ir radioaktīvo atkritumu glabāšanas telpa;
- 3) radionuklīdās diagnostikas kabineta radioaktīvo farmaceitisko preparātu ievadīšanas telpā vai vietā ir konteineri cieto radioaktīvo atkritumu savākšanai, marķēšanai un glabāšanai līdz to sabrukšanai;
- 4) radionuklīdās diagnostikas kabineta diagnostiskās aparatūras telpā ir svina konteineri cieto radioaktīvo atkritumu glabāšanai līdz to sabrukšanai.

XIII. Prasības darbībām ar sadzīves atkritumiem un to iepakojumam

Sadzīves atkritumus vāc atbilstoša izmēra speciāli atkritumu vākšanai paredzētā iepakojumā (kartona kastēs, tvertnēs, konteineros, vienreizlietojamajos maisos). Tie ir viegli un droši aiztaisāmi.

Prasības sadzīves atkritumu vākšanas maisiem:

- maisu tilpums atbilst atkritumu vākšanas konteineru tilpumam vai maisu turētāju izmēram. Ieteicams, lai to maksimālais tilpums nepārsniegtu 100 litrus;
- sadzīves atkritumu vākšanai paredzēta maisa aizsīšanas vai aiztaisīšanai ir aizliegts izmantot metāla stieples vai metāla skavas.

Sadzīves atkritumu vākšanas maisu piepilda tā, lai būtu iespējams to aizsiet. Ieteicams atkritumu vākšanas maisu piepildīt ne vairāk kā līdz divām trešdaļām tilpuma.

Sadzīves atkritumus vāc, ievērojot pašvaldības saistošajos noteikumos un līgumā ar atkritumu apsaimniekotāju noteiktās prasības to šķirošanai.

Savāktos sadzīves atkritumus nogādā centrālajā atkritumu vākšanas telpā vai uz sadzīves atkritumu konteineriem atbilstoši iestādes un atkritumu apsaimniekotāja noslēgtajam līgumam par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu.

Pārtikas atkritumus no ārstniecības iestādēm:

- savāc un pārstrādā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21.oktobra regulas Nr.1069/2009 un Eiropas Komisijas 2011.gada 25.februāra regulas Nr.

142/2011 noteiktajām prasībām, ja tie ir paredzēti lietošanai dzīvnieku barībā;

- savāc un rīkojas kā ar infekciozajiem atkritumiem, ja tie nav paredzēti lietošanai dzīvnieku barībā.

Atkritumus, kuri nesatur bīstamas ķīmiskas vielas saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ķīmisko vielu un ķīmisko produktu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu, apsaimnieko kā sadzīves atkritumus.

Aerosolu konteinerus uzskata par sadzīves atkritumiem, ja tie ir pilnīgi tukši. Šos konteinerus nedrīkst dedzināt.

Ja iestādē nav pienācīgi sašķiroti atkritumi, sadzīves atkritumos var atrasties asie priekšmeti, infekciozie atkritumi vai tmldz., tādēļ, rīkojoties ar sadzīves atkritumiem, obligāti jāievēro darba aizsardzības prasības!

XIV. Rīcība ar ražošanas atkritumiem

Ja iestādē vai tās teritorijā notiek ražošanas process vai tiek veikta būvniecība, var rasties ražošanas atkritumi. Ja iestāde ir šo atkritumu radītāja, tā tos nodod ražošanas atkritumu apsaimniekotājam, ar kuru iestāde ir noslēgusi līgumu par šo atkritumu apsaimniekošanu un kuram ir atļauja nodarboties ar šādu atkritumu apsaimniekošanu, vai nogādā ražošanas atkritumus speciāli aprīkotās ražošanas atkritumu savākšanas vietās.

XV. Darba aizsardzība

Iestādē, rīkojoties ar iestāžu atkritumiem, ievēro normatīvos aktus *par darba aizsardzību* (skat. 2. pielikumu).

Darbinieki, kas iestādē ir iesaistīti atkritumu vākšanā un pārvietošanā (transportēšanā), minēto darbu veikšanas laikā lieto cimdus atbilstoši normatīvajiem aktiem *par higiēniskā un pretepidēmiskā režīma pamatprasībām ārstniecības iestādē*. Pārvietojot bīstamos atkritumus iestādes teritorijā, lieto individuālās aizsardzības līdzekļus atbilstoši *darba vides riska novērtēšanas rezultātā sagatavotajiem sarakstiem*.

Pārvietojot bīstamos atkritumus iestādes teritorijā, jālieto darba apģērbs un apavi, ūdensnecaurlaidīgs priekšauts, darbiniekiem ir jābūt nodrošinātiem ar seju un elpošanas ceļus aizsargājošiem individuālās aizsardzības līdzekļiem.

Rīkojoties ar ķīmiskām vielām, piemēram, dezinfektantiem, jāievēro ķīmisko vielu un maisījumu drošības datu lapā minētā informācija.

XVI. Atkritumu savākšana un uzglabāšana iestādes teritorijā

Atkritumus šķiro pēc iespējas tuvāk to rašanās vietai.

Ja iestādē, veicot darbības ar atkritumiem, savā starpā tiek sajaukti sadzīves un bīstamie atkritumi, visi sajauktie atkritumi ir uzskatāmi par bīstamajiem atkritumiem. Aizliegts atdalīt sajauktos atkritumus.

Ir aizliegts veikt infekciozu atkritumu šķirošanu. Ja infekciozi atkritumi ir sajaukti ar citiem atkritumu veidiem, tad visus atkritumus uzskata par infekcioziem atkritumiem.

Bīstamo atkritumu pārvietošanai iestādes teritorijā paredzēto aprīkojumu ir aizliegts lietot cita veida vielu vai priekšmetu pārvietošanai. Bīstamo atkritumu pārvietošanai paredzēto aprīkojumu mazgā un dezinficē tā, lai nodrošinātu atkritumu savākšanu un pārvietošanu tādā veidā, kas neapdraud cilvēka dzīvību un veselību, kā arī vidi.

Piemērs: atkritumu pārvietošanai iestādes teritorijā izmantojamie rati

Iestādes struktūrvienības telpās atkritumu tvertnes izvieto speciāli tam paredzētās viegli tīrāmās vietās vai telpās.

Iestāde nodrošina atkritumu tvertņu regulāru iztukšošanu, kā arī mazgāšanu un dezinficēšanu, lai nodrošinātu atkritumu savākšanu un

pārvietošanu tādā veidā, kas neapdraud cilvēka dzīvību un veselību, kā arī vidi. Atkritumi nedrīkst uzkrāties to rašanās vietā. Atkritumus ieteicams nogādāt centrālajā atkritumu vākšanas telpā vai vietā atkritumu vākšanai vismaz vienu reizi dienā (ja nepieciešams- biežāk).

Atkritumu vākšanas telpas

Iestādēs ir atsevišķas atkritumu vākšanas telpas. Stacionārajās ārstniecības iestādēs ieteicams atsevišķu atkritumu vākšanas telpu iekārtot katrā nodaļā.

Ambulatorajās iestādēs, kurās ir ne vairāk kā divi ārstniecības un diagnostikas kabineti, atkritumu vākšanas telpu var aizstāt ar vietu atkritumu vākšanai.

Stacionārajās ārstniecības iestādēs ir arī centrālā atkritumu vākšanas telpa. Iestādes atkritumu vākšanas telpām, kā arī centrālajai atkritumu vākšanas telpai pie ieejas ir uzraksts ar tās nosaukumu, kā arī brīdinājums par to, ka telpā atrodas bīstamie atkritumi. Visām atkritumu vākšanas telpām iestādē jābūt aizslēdzamām.

Iestādes centrālo atkritumu vākšanas telpu stacionārajās ārstniecības iestādēs ieteicams izvietot pēc iespējas tālāk no pacientu aprūpes telpām, sabiedrībai pieejamām telpām, sabiedriskās ēdināšanas telpām.

Ja atkritumu vākšanas telpā vai vietā tiek uzglabāti gan sadzīves, gan bīstamie atkritumi, nodrošina minēto atkritumu uzglabāšanu tādā veidā, lai nenotiktu atkritumu sajaukšana.

Citotoksiskos atkritumus un radioaktīvos atkritumus uzglabā atsevišķi no citiem atkritumiem.

Iestādes centrālā atkritumu vākšanas telpa ir:

- ar viegli tīrāmām virsmām;
- labi apgaismota;
- ar ventilāciju;
- nodrošināta pret laika apstākļu ietekmi;
- aizsargāta pret dzīvnieku piekļuvi un cilvēku neatļautu piekļuvi.

Centrālajā atkritumu vākšanas telpā ir ūdeni un piesārņojošas vielas necaurlaidīgs grīdas segums. Centrālo atkritumu vākšanas telpu tīra pēc katras atkritumu izvešanas, ja nepieciešams, to dezinficējot, lai novērstu draudus cilvēku dzīvībai un veselībai, kā arī videi. Atkritumu vākšanas telpu vai vietu tīra un dezinficē, lai nodrošinātu atkritumu novietošanu atkritumu vākšanas telpā vai vietā, vai atkritumu izvešanu no atkritumu vākšanas telpas vai vietas, neapdraudot cilvēku dzīvību un veselību, kā arī vidi.

Atkritumu uzglabāšanas ilgums un temperatūra atbilst normatīvo aktu *par atkritumu savākšanas, šķirošanas un bioloģiski noārdāmo atkritumu komplektēšanas vietām prasībām*. Atbilstoši šīm prasībām:

- bīstamos atkritumus, kuri ir infekciozi, uzglabā ne ilgāk kā vienu nedēļu pēc to rašanās. Ja šo atkritumu uzglabāšanai nodrošina 2–8 °C temperatūru, tos uzglabā ne ilgāk kā vienu mēnesi pēc rašanās;
- bīstamos atkritumus, kuri nav infekciozi, uzglabā ne ilgāk kā trīs mēnešus pēc to rašanās.

Papildus ieteicams ievērot nosacījumu, ka gadījumā, ja infekciozos atkritumus, kas nav asie atkritumi, iestādes centrālajā atkritumu vākšanas telpā uzglabā ilgāk kā 48 stundas, jābūt aukstuma iekārtām, kas nodrošina vismaz 2 līdz 8 grādu temperatūru pēc Celsija.

Anatomiskos atkritumus nedrīkst uzglabāt bez atdzesēšanas ilgāk par 2 līdz 3 stundām. Anatomiskos atkritumus var glabāt līdz 3 mēnešus

ilgi, ja tiek nodrošināta no -4 līdz +4 grādu temperatūra pēc Celsija. Nedrīkst pieļaut anatomisko atkritumu sadalīšanos.

Bīstamo atkritumu savākšanai izmantotās tvertnes un citu vairākkārt izmantojamo iepakojumu, šo atkritumu pārvietošanai paredzēto aprīkojumu dezinficē katru dienu vai tad, ja atkritumi ir izšļakstījušies vai atkritumi nav bijuši pienācīgi iepakoti. Dezinfekciju veic ar plaša spektra mikrobioloģiskās iedarbības dezinfekcijas līdzekļiem.

Centrālo atkritumu vākšanas telpu dezinficē katru dienu ar plaša spektra mikrobioloģiskās iedarbības dezinfekcijas līdzekļiem.

Vietu atkritumu vākšanai dezinficē katru dienu vai tad, ja atkritumi ir izšļakstījušies vai nav bijuši pienācīgi iepakoti. Dezinfekciju veic ar plaša spektra mikrobioloģiskās iedarbības dezinfekcijas līdzekļiem.

XVII. Atkritumu transportēšana

Bīstamos atkritumus no ārstniecības iestādēm transportē atbilstoši normatīvajiem aktiem *par bīstamo kravu pārvadājumiem*.

XVIII. Atkritumu priekšapstrāde

Definīcija:

- **atkritumu priekšapstrāde** – atkritumu īpašību mainīšana, lai ar tiem veiktu jebkuras citas pārstrādes vai reģenerācijas darbības (atkritumu pārstrādes un reģenerācijas veids R12 atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem), vai atkritumu fizikāli ķīmiska apstrāde, pēc kuras rodas savienojumi vai maisījumi, kuri tiek apglabāti (atkritumu apglabāšanas veids D9 atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem).

Ja iestādei ir atbilstošs aprīkojums atkritumu priekšapstrādes veikšanai un tā ir saņēmusi atļauju A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai atbilstoši normatīvajiem aktiem *par piesārņojumu*, iestāde veic atkritumu priekšapstrādi, lai mazinātu atkritumu bīstamību, piemēram, dezinficējot, vai mainītu atkritumu izskatu (padarītu atkritumus neatpazīstamus, piemēram, pēc dezinfekcijas tos sasmalcinot).

Ja iestāde neveic atkritumu priekšapstrādi, tā atkritumus nodod vai atbilstoši noslēgtajam līgumam *Atkritumu apsaimniekošanas likumā* noteiktajos gadījumos nogādā atkritumu apsaimniekotājam, ar kuru noslēgts līgums atbilstoši normatīvajiem aktiem *par atkritumu apsaimniekošanu*, un kuri ir saņēmuši atļaujas attiecīgo atkritumu apsaimniekošanai atbilstoši normatīvajiem aktiem *par piesārņojumu vai par atkritumu apsaimniekošanu*.

Priekšapstrādei drīkst pieņemt tikai tādus atkritumus, kas minēti atļaujā un kurus ir tehniski iespējams un pieļaujams apstrādāt atbilstoši ražotāja nosacījumiem.

Infekciozo atkritumu priekšapstrādes procesu veic tādā veidā, lai nodrošinātu, ka atkritumu priekšapstrādes procesa rezultātā iegūtie atkritumi ir inaktivēti un vairs nav uzskatāmi par bīstamajiem atkritumiem.

→ Atkritumus neuzskata par bīstamiem, ja tajos esošās baktērijas, sēnītes, vīrusi, parazīti un mikobaktērijas ir inaktivētas līdz 6 log10 vai augstākā līmenī, bet *Geobacillus stearothermophilus* vai *Bacillus atrophaeus* sporas ir inaktivētas līdz 4 log10 vai augstākā līmenī.

Anatomiskos atkritumus priekšapstrādes procesā apstrādā tiktāl, līdz tie kļūst neatpazīstami. Rīkojoties ar anatomiskajiem atkritumiem, jāievēro ētiskus un reliģiskus apsvērumus.

Visas atkritumu priekšapstrādes darbības drīkst veikt telpās ar labu drenāžu, kā arī ūdeni un piesārņojošas vielas necaurlaidīgu grīdas segumu.

Ja nepieciešams, pirms atkritumu priekšapstrādes nodrošina atkritumu uzglabāšanu to priekšapstrādes vietā tādā veidā, lai novērstu to savstarpēju sajaukšanos. Bīstamos atkritumus pirms to priekšapstrādes uzglabā aizvērtos izturīgos, ūdensnecaurlaidīgos konteineros.

Maisos ievietotie atkritumi nekavējoties pēc to atvešanas uz priekšapstrādes vietu jāievieto konteineros, kur tie jāglabā līdz priekšapstrādes veikšanai.

Iestāde vai atkritumu apsaimniekotājs, kas veic infekciozo atkritumu priekšapstrādi, ievēro iekārtas darbināšanas instrukcijas un nodrošina atkritumu priekšapstrādi atbilstoši minētajai darbībai izsniegtās A vai B piesārņojošās darbības atļaujas prasībām.

Iestāde vai atkritumu apsaimniekotājs, kas veic infekciozo atkritumu priekšapstrādi, nodrošina, ka vienu reizi mēnesī tiek veikta infekciozo atkritumu priekšapstrādes iekārtas darbības pārbaude, ņemot priekšapstrādes rezultātā radušos atkritumu paraugus un pārbaudot to inaktivācijas līmeni. Akreditētā laboratorijā veic paraugu sterilitātes (infekciozitātes) testus, lai pārbaudītu, vai iekārtas darbības rezultātā tiek nodrošināta atkritumu bīstamības novēršana.

Piemērs: Infekciozo atkritumu priekšapstrādes procesa mikrobioloģiskās inaktivācijas noteikšanas komplekts autoklavēšanas iekārtai (I) un ķīmiskās apstrādes iekārtai (II)

I

II

Atkritumu paraugu ņemšanu un atbilstības pārbaudi veic laboratorijas, kuras ir akreditētas sabiedrībā ar ierobežotu atbildību "Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs" atbilstoši standartam LVS EN ISO/IEC 17025: 2005 "Testēšanas un kalibrēšanas laboratoriju kompetences vispārīgās prasības" un par kurām Ekonomikas ministrija publicējusi paziņojumu laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" (turpmāk - laboratorija), vai laboratorijas un institūcijas, kam attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas vai Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalsts kompetentās institūcijas ir izsniegušas apliecinājumu vai apstiprinājumu atbilstoši Eiropas Savienības dalībvalstīs noteiktajām

normām, kurš apliecina, ka attiecīgie pētījumi ir veikti un tiek uzraudzīti atbilstoši labas laboratorijas prakses prasībām.

XIX. Mājas vizītes

Ja iestādes darbinieki dodas mājas vizītēs, viņi ir atbildīgi par rīcību ar savas darbības rezultātā radītajiem atkritumiem.

Dodoties mājas vizītē ārpus iestādes, iestādes darbinieks pēc attiecīgās procedūras veikšanas izmantotos asos priekšmetus ievieto aso priekšmetu konteinerā, bet infekciozos atkritumus- infekciozo atkritumu vākšanai paredzētā ūdensnecaurlaidīgā maisā vai konteinerā.

Pēc mājas vizītes iestādes darbinieks nogādā savāktos bīstamos atkritumus iestādē, lai nodrošinātu to tālāku apsaimniekošanu.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

Rokasgrāmatā izmantoti šādi normatīvie akti:

1. Atkritumu apsaimniekošanas likums (28.10.2008.) un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi
2. Ārstniecības likums (12.06. 1997.) un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi
3. Darba aizsardzības likums (20.06.2001.) un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi
4. Epidemioloģiskās drošības likums (11.12.1997.) un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi
5. Farmācijas likums (10.04.1997.) un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi
6. Ķīmisko vielu likums (01.04.1998.) un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi
7. likums „Par piesārņojumu” (15.03.2001.) un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi
8. likums „Par radiācijas drošību un kodoldrošību” (26.10.2000.) un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi
9. Ministru kabineta noteikumu „Ārstniecības iestādēs radīto atkritumu apsaimniekošanas prasības” projekts.

Rokasgrāmatā ietverti ieteikumu izstrādē izmantoti:

1. Pasaules Veselības organizācijas materiāli.
2. Organizācijas „Health Care Without Harm” materiāli.
3. Citu valstu materiāli par rīcību ar ārstniecības iestādēs radītajiem atkritumiem (Lielbritānija, Īrija, Francija, Lietuva, Armēnija, Filipīnas).
4. Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības Programmas un Pasaules vides fonda globālā projekta „Labas veselības aprūpes atkritumu apsaimniekošanas prakses veicināšana, lai

samazinātu vides piesārņojumu, kā arī dioksīnu un dzīvsudraba izdalīšanos” dokumenti.

PIELIKUMI

Ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanas plāna paraugs¹

„AA slimnīca” radīto atkritumu apsaimniekošanas plāns

Vispārīgie jautājumi

„AA slimnīca” ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanas plāna mērķis ir sniegt pārskatu par ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanas kārtību un noteikt pasākumus radīto atkritumu samazināšanai.

Izstrādātais plāns atspoguļo esošo ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanas praksi un balstās uz Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām, kā arī starptautisko organizāciju labās prakses ieteikumiem. Plāns vērsts uz tādām darbībām, kas nodrošina drošu atkritumu apsaimniekošanu, lai novērstu draudus ārstniecības iestādes personāla, pacientu, apmeklētāju veselībai un apkārtējai videi.

Izstrādātais plāns ir spēkā no 2012. gada 1. janvāra līdz 2012. gada 31. janvārim. Gadījumā, ja definētajā periodā mainās atkritumu apsaimniekošanas kārtība, tad šis plāns tiek papildināts un pilnveidots.

Ārstniecības iestādē radīto atkritumu klasifikācija

Ārstniecības iestādē rodas šādas atkritumu grupas (iedalījums balstās uz atkritumu klasifikatoru):

Atkritumu grupa	Atkritumu nosaukums
1602	Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi
1605	Gāzes balonos (tvertnēs) un nederīgas ķīmiskās vielas
1606	Baterijas un akumulatori
1801	Atkritumi, kuri rodas cilvēku dzemdību, veselības diagnostikas, ārstēšanas vai profilakses procesā
2001	Atsevišķi savāktie sadzīvē radušies atkritumu veidi
2003	Citi sadzīves atkritumi (nešķīrotie sadzīves atkritumi)

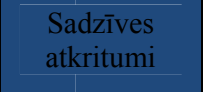
¹ Izstrādātais atkritumu apsaimniekošanas plāns ir sniegts saīsinātā versijā un tam ir indikatīvs raksturs. Izstrādājot konkrētās ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu ir jāņem vērā ārstniecības iestādē ievēroto kārtību (radīto atkritumu grupas, savākšanas, transportēšanas, uzglabāšanas un apstrādes principus).

Balstoties uz atkritumu apsaimniekošanas likumdošanas aktu prasībām un iestādē izmantojamām atkritumu apstrādes tehnoloģijām, iestādē atkritumus klasificē šādās plūsmās:

- sadzīves nešķirotie atkritumi;
- sadzīves šķirotie atkritumi (papīrs, plastmasa);
- infekciozie veselības aprūpes atkritumi;
- neinfekciozie veselības aprūpes atkritumi;
- asie infekciozie atkritumi;
- anatomiskie atkritumi;
- dzīvsudrabu saturošie atkritumi;
- ķīmiskie atkritumi
- farmaceitiskie atkritumi;
- elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi.

Ārstniecības iestādē radīto atkritumu savākšana

Ārstniecības iestādē radītos atkritumus savāc marķētos konteineros (marķējumā ietver atkritumu nosaukumu, bīstamības zīmi (ja ir attiecināma uz konkrēto atkritumu veidu), nodaļu, kurā konteiners atrodas). Sadzīves atkritumu, infekciozo atkritumu un anatomisko atkritumu savākšanai izmantotos konteineros ievieto vienreizlietojamus atbilstošās krāsas plastmasas maisus. Apkopojums par izmantojamām tvertnēm un iepakojumu ir sniegts zemāk.

	Sadzīves atkritumi	Bīstamie atkritumi	Infekciozie atkritumi	Aso priekšmetu atkritumi	Anatomiskie atkritumi
<i>Iepakojums</i>	Melnais HDPE maiss, blīvums – 30 mikroni	bez maisa	Dzeltenais HDPE maiss, blīvums – 30 mikroni	bez maisa	Sarkanais HDPE maiss, blīvums - 55 mikroni
<i>Konteiners</i>	 Tilpums: 30 litri	Atkarībā no bīstamo atkritumu veida (ūdensizturīgs konteiners vai kartona kaste)	 Tilpums: 30 litri	 Tilpums: 21 litri	 Tilpums: 90 litri
<i>Konteinera marķējums</i>	 Sadzīves atkritumi	Atkritumu veida nosaukums un ķīmiskās bīstamības zīme	 Infekciozie atkritumi	 Infekciozie atkritumi	 Anatomiskie atkritumi

Radītos atkritumus savāc atkritumu savākšanas brigāde:

- vismaz divas reizes dienā (no rīta un vakarā) saskaņā ar atkritumu savākšanas grafiku (sk. pielikumu)²;
- pēc izsaukuma principa, ja konteineru piepildījums ir biežāks nekā divas reizes dienā.

Radītos atkritumus maisos marķē, izvietojot uz atkritumu maisa attiecīgo nosaukumu:

- dzelteniem maisiem - „Infekciozie atkritumi”;
- sarkaniem maisiem - „Anatomiskie atkritumi”;
- melniem maisiem – „Sadzīves atkritumi”.

Atkritumu savākšanas brigāde nodrošina atkritumu tvertņu regulāru iztukšošanu, kā arī mazgāšanu un dezinficēšanu, lai nodrošinātu atkritumu savākšanu un pārvietošanu tādā veidā, kas neapdraud cilvēka dzīvību un veselību, kā arī vidi.

Ārstniecības iestādē radīto atkritumu transportēšana ārstniecības iestādes ietvaros

Iestādes ietvaros sadzīves, infekciozos un aso priekšmetu atkritumus transportē slēgtos atkritumu transportēšanas ratos - katru atkritumu veidu savā atkritumu transportēšanas ratu nodalījumā. Transportēšanas ratu nodalījumi ir attiecīgi marķēti ar zīmēm:

Anatomiskos atkritumus transportē anatomisko atkritumu vākšanas konteinerā. Anatomisko atkritumu vākšanas konteiners ir marķēts ar zīmi:

Ārstniecības iestādē radīto atkritumu transportēšana iestādes ietvaros notiek saskaņā ar ārstniecības iestādē radīto atkritumu transportēšanas shēmu³.

Atkritumu pārvietošanai paredzētos ratus mazgā un dezinficē tā, lai nodrošinātu atkritumu savākšanu un pārvietošanu tādā veidā, kas neapdraud cilvēka dzīvību un veselību, kā arī vidi.

² Pievienojiet atkritumu savākšanas grafiku (rīkojuma par atkritumu savākšanas grafiku kopiju) apsaimniekošanas plāna pielikuma daļai.

³ Pievienojiet atkritumu transportēšanas iestādes ietvaros shēmu (rīkojuma par atkritumu transportēšanas maršruti kopiju). Shēmā jāiekļauj informācija par atkritumu transportēšanas maršrutu katra stāva ietvaros (t.i. secība, kādā savākšanas brigādes savāc atkritumus no ārstniecības iestādes nodaļām).

Ārstniecības iestādē radīto atkritumu īstermiņa uzglabāšana un apsaimniekošana

Pēc tam, kad atkritumu savākšanas brigādes darbinieki savāc atkritumus no ārstniecības iestādes nodaļām, tos apsaimnieko šādi:

Atkritumu veids	Rīcība
Sadzīves nešķirotie atkritumi	Atkritumu maisi tiek uzskaitīti un ievietoti sadzīves atkritumu apsaimniekošanas kompānijas <i>SIA „Kompānija 1”</i> iestādes pagalmā izvietotajos slēgtajos sadzīves atkritumu vākšanas konteineros (konteīnera tilpums -1.1 m ³) saskaņā ar <i>Līguma Nr. xx</i> noteikumiem ⁴ .
Sadzīves šķirotie atkritumi - Papīrs	Savāktie papīra atkritumi tiek uzskaitīti un ievietoti sadzīves atkritumu apsaimniekošanas kompānijas <i>SIA „Kompānija 2”</i> iestādes pagalmā izvietotajos slēgtajos papīra vākšanas konteineros (konteīnera tilpums - 1.1 m ³) saskaņā ar <i>Līguma Nr. xx</i> noteikumiem ⁵ .
Sadzīves šķirotie atkritumi - Plastmasa	Savāktie plastmasas atkritumi tiek uzskaitīti un ievietoti sadzīves atkritumu apsaimniekošanas kompānijas <i>SIA „Kompānija 3”</i> iestādes pagalmā izvietotajos slēgtajos plastmasas vākšanas konteineros (konteīnera tilpums - 1.1 m ³) saskaņā ar <i>Līguma Nr. xx</i> noteikumiem ⁶ .
Infekciozie atkritumi un asie infekciozie atkritumi	Savāktie infekciozie atkritumi maisos un asie infekciozie atkritumi konteineros tiek uzskaitīti un uzglabāti ārstniecības iestādes „Atkritumu vākšanas telpā” (temperatūrā 3°C) un vienu reizi divās nedēļās nodoti veselības aprūpes atkritumu apsaimniekošanas kompānijai <i>SIA „Kompānija 4”</i> saskaņā ar <i>Līguma Nr. xx</i> noteikumiem ⁷ .
Anatomiskie atkritumi	Savāktie anatomiskie atkritumi maisos tiek uzskaitīti un uzglabāti ārstniecības iestādes „Atkritumu vākšanas telpā” (temperatūrā 3°C) un vienu reizi divās nedēļās nodoti veselības aprūpes atkritumu apsaimniekošanas kompānijai <i>SIA „Kompānija 5”</i> saskaņā ar <i>Līguma Nr. xx</i> noteikumiem ⁸ .

⁴ Pievienojiet līguma kopiju ar *SIA „Kompānija 1”*

⁵ Pievienojiet līguma kopiju ar *SIA „Kompānija 2”*

⁶ Pievienojiet līguma kopiju ar *SIA „Kompānija 3”*

⁷ Pievienojiet līguma kopiju ar *SIA „Kompānija 4”*

⁸ Pievienojiet līguma kopiju ar *SIA „Kompānija 5”*

Atkritumu veids	Rīcība
Dzīvsudrabu saturošie atkritumi	Dzīvsudrabu saturošie atkritumi tiek uzskaitīti un ievietoti marķētā plastmasas konteinerā „Bīstami! Dzīvsudrabu saturošie atkritumi”, konteiners piepildīts ar kālija permanganāta šķīdumu, cieši aizvākots ar plastmasas vāku (konteiners pēc aizvākošanas netiek atkārtoti atvērts), nogādāts uz „Atkritumu vākšanas telpu” (uzglabāti + 15°C līdz +18°C temperatūrā) un vienu reizi mēnesī atkritumi nodoti bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kompānijai <i>SIA „Kompānija 6”</i> saskaņā ar <i>Līguma Nr. xx</i> noteikumiem ⁹ .
Ķīmiskie atkritumi	Ķīmiskie atkritumi tiek uzskaitīti un ievietoti marķētā konteinerā „Bīstami! Ķīmiskie atkritumi”, konteiners cieši aizvākots ar vāku, nogādāts uz „Atkritumu vākšanas telpu” (uzglabāti + 15°C līdz +18°C temperatūrā) un vienu reizi mēnesī atkritumi nodoti bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kompānijai <i>SIA „Kompānija 6”</i> saskaņā ar <i>Līguma Nr. xx</i> noteikumiem ⁹ .
Farmaceitiskie atkritumi	Farmaceitiskie atkritumi tiek uzskaitīti un ievietoti ūdensizturīgā marķētā plastmasas konteinerā „Farmaceitiskie atkritumi”, cieši aizvākots ar vāku, nogādāts uz „Atkritumu vākšanas telpu” (uzglabāti + 15°C līdz +18°C temperatūrā) un vienu reizi divās nedēļās atkritumi nodoti veselības aprūpes atkritumu apsaimniekošanas kompānijai <i>SIA „Kompānija 4”</i> saskaņā ar <i>Līguma Nr. xx</i> noteikumiem ⁷ .
Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi un baterijas	Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi un baterijas tiek savākti nodaļās kartona kastēs un pēc to rašanās nogādāti saimniecības daļas vadītājam. Saimniecības daļas vadītājs uzskaita šos atkritumus, uzglabā „Atkritumu vākšanas telpā” (+ 15°C līdz +18°C temperatūrā) un vienu reizi mēnesī nodod bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kompānijai <i>SIA „Kompānija 6”</i> saskaņā ar <i>Līguma Nr. xx</i> noteikumiem ⁹ .

Atkritumu vākšanas telpa atrodas ārstniecības iestādes pagrabstāvā (telpa *Nr. yy*). Pie ieejas durvīm ir izvietota zīme „Atkritumu vākšanas telpa” un izvietots ķīmiskās bīstamības un bioloģiskās bīstamības simbols. Atkritumu vākšanas telpa ir ar viegli tīrāmām virsmām, bez logiem, labi apgaismota ar mākslīgo apgaismojumu, aprīkota ar ventilāciju, aizsargāta pret dzīvnieku piekļuvi. Piekļuve telpai ir ierobežota - telpa ir aizslēdzama un atslēgas atrodas pie atbildīgā personāla.

Atkritumu vākšanas telpa ir iedalīta divās daļās:

⁹ Pievienojiet līguma kopiju ar *SIA „Kompānija 6”*

- telpas daļa, kura paredzēta *videi kaitīgo preču uzglabāšanai*. Telpā ir nodrošināta + 15°C līdz +18°C temperatūras režīms (temperatūra atkarīga no gadalaika).
- Telpas daļa, kura paredzēta *infekciozo atkritumu uzglabāšanai*. Telpā ir nodrošināta +2°C līdz +8°C temperatūras režīms (temperatūra atkarīga no gadalaika). Pie ieejas durvīm ir izvietota zīme „Infekciozo atkritumu vākšanas telpa” un izvietots bioloģiskās bīstamības simbols.

Uzglabātie atkritumi netiek jaukti savā starpā.

Ārstniecības iestādē radīto atkritumu uzskaites kārtība

Ārstniecības iestādē radīto atkritumu uzskaites mērķis ir nodrošināt slimnīcas vadību ar nepieciešamo informāciju par ārstniecības iestādē radīto atkritumu veidiem un apjomiem. Radīto atkritumu uzskaitē ļauj vides aizsardzības speciālistam noteikt radīto atkritumu indikatīvos lielumus un salīdzināt tos ar citu līdzīgu ārstniecības iestāžu indikatoriem un sniegt secinājumus par „AA slimnīcā” īstenojamās atkritumu apsaimniekošanas politikas priekšrocībām, trūkumiem un rekomendācijām apsaimniekošanas procesa uzlabošanai no tehniskiem, ekonomiskiem, vides aizsardzības un darba drošības aspektiem.

Par indikatīvajiem rādītājiem slimnīcas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas novērtējumam ir izvēlēti šādi indikatori:

Radīto atkritumu blīvums dienā¹⁰
konkrētajā nodaļā/vietā, kg/litriem

$$\text{Indikators } (I_1) = \frac{\text{kg dienā}}{\text{litri dienā}}$$

Radīto atkritumu daudzums dienā
konkrētajā nodaļā/vietā attiecināms pret
stacionāro pacientu skaitu dienā
konkrētajā nodaļā/vietā

$$\text{Indikators } (I_2) = \frac{\text{kg dienā}}{\text{stac.pacientu skaits dienā}}$$

Radīto atkritumu daudzums dienā
konkrētajā nodaļā/vietā attiecināms pret
ambulatoro pacientu skaitu dienā
konkrētajā nodaļā/vietā

$$\text{Indikators } (I_3) = \frac{\text{kg dienā}}{\text{amb.pacientu skaits dienā}}$$

„AA slimnīcā” radīto atkritumu uzskaiti nodrošina vides aizsardzības speciālists sadarbībā ar slimnīcas statistikas nodaļas speciālistiem un slimnīcas tehnisko

¹⁰ Neattiecas uz elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu grupu. Šai grupai norāda tikai atkritumu svaru.

personālu. Atkritumu uzskaitē tiek izmantots elektroniskais žurnāls (žurnāla veidlapas paraugu sk. plāna beigās). Elektroniskais žurnāls veidots *MS Excel* vidē.

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas novērtējums slimnīcā notiek:

- vienu reizi pusgadā atkritumu apsaimniekošanas komandas darba grupas ietvaros;
- brīdī, kad tiek mainīta esošā atkritumu apsaimniekošanas kārtība slimnīcā.

Darba aizsardzības prasības rīcībai ar ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanu

„*AA slimnīcas*” darbinieki, rīkojoties ar iestādē radītiem atkritumiem, ievēro normatīvos aktus *par darba aizsardzību*.

Darbinieki, kas iestādē ir iesaistīti atkritumu vākšanā un pārvietošanā (transportēšanā), minēto darbu veikšanas laikā lieto cimdus atbilstoši normatīvajiem aktiem *par higiēniskā un pretepidēmiskā režīma pamatprasībām ārstniecības iestādē*. Pārvietojot bīstamos atkritumus iestādes teritorijā, lieto individuālās aizsardzības līdzekļus atbilstoši *darba vides riska novērtēšanas rezultātā sagatavotajiem sarakstiem*.

Pārvietojot bīstamos atkritumus iestādes teritorijā, darbinieki lieto darba apģērbu un apavus, ūdensnecaurlaidīgu priekšautu, nepieciešamības gadījumā lieto sejas un elpošanas ceļus aizsargājošos individuālās aizsardzības līdzekļus (sejas maskas un respiratorus).

Rīkojoties ar ķīmiskām vielām, darbinieki ievēro ķīmisko vielu un maisījumu drošības datu lapā minētās norādes.

Darbinieku apmācība

„*AA slimnīca*” veic darbinieku apmācību par ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanu:

- vienu reizi gadā (katra gada septembrī) rīkojot četru stundu informatīvo semināru (ārstiem, ārstu palīgiem, māsām un māsu palīgiem), sanitāriem un tehniskiem darbiniekiem;
- ne vēlāk kā 2 nedēļu laikā pēc negadījuma, kurš saistīts ar nepareizu ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanu, rīkojot publisku negadījuma analīzes semināru (1.5 stunda) ārstiem, ārstu palīgiem, māsām un māsu palīgiem), sanitāriem un tehniskiem darbiniekiem;

- jauna darbinieka stāšanās amatā gadījumā, rīkojot 45 minūšu instruktāžu par ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanu un nodrošinot jauno darbinieku ar literatūru patstāvīgai tēmas apgūšanai.

Par darbinieku apmācību organizēšanu ir atbildīgs slimnīcas vides aizsardzības speciālists.

Pasākumi ārstniecības iestādē radīto atkritumu daudzumu samazināšanai

Lai nodrošinātu ārstniecības iestādē radīto atkritumu samazināšanu, „AA slimnīca” ievēro šādus darbības principus:

- farmaceitisko līdzekļu krājumi tiek regulāri pārbaudīti, lai izvairītos no līdzekļu uzkrāšanās;
- virsmas dezinfekcijas līdzekļi tiek iepirkti ekonomiskajos liela tilpuma iepakojumos un tiek pārlieti mazāka tilpuma konteineros, tādējādi, samazinot iepakojuma atkritumu daudzumu;
- slimnīca izskata iespējas uzsākt stikla iepakojuma šķirošanu ārstniecības iestādes teritorijā;
- slimnīcas iepirkumu procedūru politikā ir integrēti zaļā iepirkuma nosacījumi;
- lai uzlabotu šķiroto atkritumu šķirošanas kvalitāti, vides aizsardzības speciālists veic atkritumu plūsmu satura analīzi un nepieciešamības gadījumā veic atkārtotas apmācības personālam;
- vides aizsardzības speciālists veic atkritumu konteineru piepildījuma/izvešanas biežuma analīzi, lai noteiktu atbilstošākā atkrituma maisa tilpuma un attiecīgi atkritumu konteineru tilpuma lietojumu katrā atkritumu rašanās vietā un novērstu neatbilstoša tilpuma atkritumu maisu izmantošanu.

Atbildīgās personas par ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanu

Galvenās atbildīgās personas par ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanu ir definētās tabulā.

Atbildīgā persona	Atbildība
Slimnīcas vadītājs	• Izveido atkritumu apsaimniekošanas komandu • Vada atkritumu apsaimniekošanas plāna izstrādes grupu • Izraugās galveno atkritumu apsaimniekošanas speciālistu; • Piešķir finanšu līdzekļus un cilvēkresursus • Nodrošina monitoringa procedūru ievērošanu • Nodrošina galvenā personāla pienācīgu apmācību
Vides aizsardzības speciālists	• Veic slimnīcas atkritumu apsaimniekošanas plāna izstrādi • Atkritumu ikdienas savākšanas, transportēšanas un uzglabāšanas procesu uzraudzību • Nodrošina radīto atkritumu uzskaiti • Izstrādā monitoringa procedūras ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanas procesiem • Nodrošina negadījumu vadību, uzskaiti un kontroli • Nodrošina apmācību par ārstniecības iestādē radīto atkritumu apsaimniekošanas aspektiem īstenošanu • Izstrādā stratēģijas slimnīcā radīto atkritumu apjomu samazināšanai • Nodrošina atkritumu apsaimniekošanas procesa atbilstību spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un labās prakses paraugiem
Nodaļu vadītāji	• Nodrošina nodaļu teritorijā radīto atkritumu pareizu šķirošanu, savākšanu, transportēšanu un uzglabāšanu • Uzrauga atkritumu savākšanas brigāžu darbību un neatbilstību gadījumā ziņo saimnieciskā dienesta vadītājam

Atbildīgā persona	Atbildība
Atkritumu savākšanas brigāžu darbinieki	- Nodrošina ikdienas atkritumu savākšanu no slimnīcas nodaļām, atkritumu konteineru dezinfekciju - Nodrošina radīto atkritumu transportēšanu no nodaļām līdz atkritumu transportēšanas vietām un atkritumu transportēšanas līdzekļu dezinfekciju un apkopi
Infekciju slimību speciālists	Sadarbojas ar atkritumu apsaimniekošanas speciālistu un konsultē par infekcijas kontroli un atkritumu apstrādes un apglabāšanas standartiem
Saimnieciskā dienesta vadītāja	- Uztur sakarus ar atkritumu apsaimniekošanas speciālistu, lai nodrošinātu nepārtrauktu nepieciešamo preču piegādi - Uzrauga un vada savākšanas brigāžu darbību
Iepirkuma speciālists	- Nodrošina iepirkumu procedūru īstenošanu atkritumu apsaimniekošanas procesa īstenošanai nepieciešamo preču iegādei - Ievēro zaļā iepirkuma procedūras nosacījumus
Slimnīcas farmaceits	Nodrošina farmaceitisko līdzekļu pareizu pārvaldību
Slimnīcas inženieris	Uzstāda un uztur atkritumu savākšanas, transportēšanas un uzglabāšanas inventāru un telpas nepieciešamajā kārtībā

Atbildīgo personu un to pienākumus pārskata:

- vismaz vienu reizi pusgadā atkritumu apsaimniekošanas komandas darba grupas ietvaros;
- gadījumā, ja notiek negadījums, kurš saistīts ar nepareizu atkritumu apsaimniekošanas procesu īstenošanu;
- brīdī, kad tiek mainīta esošā atkritumu apsaimniekošanas kārtība slimnīcā.

Apstiprinu:

„AA slimnīcas” vadītāja

_____ (vārds, uzvārds, paraksts, datums)

„AA slimnīca” radīto atkritumu uzskaites žurnāla veidlapas paraugs

Atkritumu savākšanas vieta/nodaļa	Atkritumu kategorija/klase (norādīt)	Radīto atkritumu daudzums dienā (svars un apjoms)														Kopā:	
		Mēnesis: <i>Janvāris</i>															
		01.01.2012		02.01.2012		03.01.2012		04.01.2012		05.01.2012		06.01.2012		07.01.2012		01.-07.01.2012	
		kg	litri	kg	litri	kg	litri	kg	litri	kg	litri	kg	litri	kg	litri	kg	litri
Kopā atkritumu dienā:																	
Kopā atkritumu nedēļā:																	

Vieta/nodaļa	Ambulatoro (A) un stacionāro (S) pacientu skaits dienā (cilvēki) ¹¹														Kopā:	
	Mēnesis: Janvāris															
	01.01.2012		02.01.2012		03.01.2012		04.01.2012		05.01.2012		06.01.2012		07.01.2012		01.-07.01.2012	
	A	S	A	S	A	S	A	S	A	S	A	S	A	S	A	S
Kopā pacientu dienā:																
Kopā pacientu nedēļā:																

$$\text{Indikators } (I_1) = \text{blīvums dienā} = \frac{\text{kg dienā}}{\text{litri dienā}}, \quad \left[\frac{\text{kg}}{\text{litriem}} \right]$$

$$\text{Indikators } (I_2) = \text{atkritumu daudzums uz stacionāro pacientu dienā} = \frac{\text{kg dienā}}{\text{stacionāro pacientu skaits dienā}}, \quad \left[\frac{\text{kg}}{\text{stacionāro pacientu}} \right]$$

¹¹ Dati no slimnīcas statistikas nodaļas

$$\text{Indikators } (I_3) = \text{atkritumu daudzums uz ambulatoro pacientu} = \frac{\text{kg dienā}}{\text{ambulatoro pacientu skaits dienā}}, \quad \left[\frac{\text{kg}}{\text{ambulatoro pacientu}} \right]$$

Vieta/nodaļa	Indikatori Mēnesis: Janvāris																					Kopā:		
	01.01.2012			02.01.2012			03.01.2012			04.01.2012			05.01.2012			06.01.2012			07.01.2012			01.- 07.01.2012		
	<i>I₁</i>	<i>I₂</i>	<i>I₃</i>	<i>I₁</i>	<i>I₂</i>	<i>I₃</i>	<i>I₁</i>	<i>I₂</i>	<i>I₃</i>	<i>I₁</i>	<i>I₂</i>	<i>I₃</i>	<i>I₁</i>	<i>I₂</i>	<i>I₃</i>	<i>I₁</i>	<i>I₂</i>	<i>I₃</i>	<i>I₁</i>	<i>I₂</i>	<i>I₃</i>	<i>I₁</i>	<i>I₂</i>	<i>I₃</i>
Indikatora vērtība dienā kopā:																								
Indikatora vērtība nedēļā kopā:																								

Atbildīgās personas vārds, uzvārds, paraksts, datums

Svarīgākie normatīvie akti ārstniecības iestāžu radīto atkritumu apsaimniekošanas jomā (atbilst situācijai 01.09.2011.)

1. „Atkritumu apsaimniekošanas likums” (pieņemts 2010. gada 28. oktobrī).

Atkritumu apsaimniekošanas likumā ir iestrādāta 2008. gada 19. novembrī pieņemtā jaunā **Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu.**

Direktīvā nav specifisku medicīnas atkritumu apsaimniekošanas prasību. Vienīgi preambulas 17. punktā (preambula nav jāievieš) ir skaidrojums, ka atkritumu savākšanas sistēmas, kuru pamatā nav profesionāla darbība (piemēram, medicīnas atkritumu vākšana, ko veic aptiekas), nebūtu jāreģistrē, jo tās nav tik bīstamas un veicina atkritumu atsevišķu savākšanu.

Tomēr jāuzsver vairākas vispārējās prasības, kuras attiecas uz atkritumu apsaimniekošanu kopumā, bet ir svarīgas medicīnas un veterinārmedicīnas atkritumu apsaimniekošanas kontekstā.

- 8. pantā ir noteikta ražotāja paplašināta atbildība. Saskaņā ar to katrai fiziskai vai juridiskai personai, kura profesionālos nolūkos projektē, ražo un apstrādā, pārdod vai importē produktus, ir ražotāja paplašināta atbildība, piemēram, atpakaļ nodotu produktu un atkritumu pieņemšana, kas paliek pēc šo produktu lietošanas, kā arī atkritumu tālāka apsaimniekošana un finansiāla atbildība par šādu darbību.
- 15. panta 1. punktā noteikts, ka dalībvalstīm jāveic pasākumi, lai katrs sākotnējais atkritumu radītājs vai cits īpašnieks atkritumu apstrādi veic pats vai uztic to starpniekam vai uzņēmumam, kas veic atkritumu apstrādi, vai arī privātam vai valsts atkritumu savācējam.

- Savukārt 15. panta 4. punktā noteikts, ka jānodrošina, lai uzņēmumi, kuru profesionālā darbība ir saistīta ar atkritumu savākšanu vai pārvadāšanu, nogādā savāktos un pārvadātos atkritumus uz pienācīgām apstrādes iekārtām.
- 16. pantā ir ietverti pašpietiekamības un tuvuma principi. Saskaņā ar šo pantu jāveido tāds atkritumu apglabāšanas vai reģenerācijas iekārtu tīkls, lai nodrošinātu iespēju apglabāt vai reģenerēt atkritumus tuvākajās piemērotajās iekārtās, izmantojot piemērotākās metodes un tehnoloģijas.
- 18. pantā ir īpaši uzsvērts aizliegums sajaukt bīstamos atkritumus, t.i., dalībvalstīm jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka bīstamus atkritumus nesajauc ne ar citu kategoriju bīstamiem atkritumiem, ne ar citiem atkritumiem, vielām vai materiāliem, ar sajaukšanu saprotot arī bīstamu vielu atšķaidīšanu.

Saskaņā ar 19. pantu jānodrošina, lai savākšanas, pārvadāšanas un pagaidu glabāšanas laikā bīstamie atkritumi ir attiecīgi iepakoti un marķēti.

Saskaņā ar 23. pantu katram uzņēmumam vai organizācijai, kas iecerējusi veikt atkritumu apstrādi, jāsaņem atļauja no kompetentās iestādes.

Saskaņā ar 34. pantu periodiski ir jāpārbauda uzņēmumi, kas apsaimnieko atkritumus, kā arī uzņēmumi, kas rada bīstamos atkritumus.

Atkritumu apsaimniekotāji, kā arī bīstamo atkritumu radītāji hronoloģiski reģistrē datus par atkritumiem un pēc lūguma sniedz šo informāciju kompetentajām iestādēm (35. pants).

Direktīvas III pielikumā ir uzskaitītas īpašības, kas padara atkritumus bīstamus. Pie šīm īpašībām ir minēta arī, piemēram, infekciozitāte. Tādēļ var secināt, ka visas direktīvā noteiktās prasības par darbībām ar bīstamajiem atkritumiem attiecas arī, piemēram, uz infekciozajiem atkritumiem.

„Atkritumu apsaimniekošanas likumam” pakārtotie normatīvie akti:

1) Ministru kabineta (turpmāk- MK) 2011. gada 19. aprīļa noteikumi nr. 302 „Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus”.

Saskaņā ar noteikumu 3. punktu atkritumi ir uzskatāmi par bīstamiem, ja tiem piemīt vismaz viena no šo noteikumu 2. pielikumā minētajām īpašībām (piemēram, tie ir infekciozi, teratogēni, mutagēni, kancerogēni vai uzliesmojoši).

Noteikumu 1. pielikumā ir ietverts atkritumu klasifikators. Piemēram, 0705. grupā ietilpst farmaceitisko preparātu ražošanas, sagatavošanas, piegādes, un izmantošanas tehnoloģisko procesu atkritumi. 1801. grupā ietilpst atkritumi, kuri rodas cilvēku dzemdību, slimību diagnostikas, ārstēšanas vai profilakses procesā.

„ 18. nodaļa Cilvēku un dzīvnieku veselības aprūpes un ar to saistīto pētījumu atkritumi (izņemot virtuvju un ēdnīcu atkritumus, kuru rašanās nav tieši saistīta ar veselības aprūpi)

1801. grupa Atkritumi, kuri rodas cilvēku dzemdību, slimību diagnostikas, ārstēšanas vai profilakses procesā

180101. klase Aduas un citi asi priekšmeti, kurus izmanto dažādām medicīniskām manipulācijām, kuri nav infekciozi un neatbilst 180103. klasei.

180102. klase Cilvēka ķermeņa anatomiskās daļas un orgāni, kā arī asinis, asins preparāti, asins komponenti un to iepakojums, kuri nav infekciozi un neatbilst 180103. klasei

180103. klase Atkritumi, kuru savākšanai un uzglabāšanai ir noteiktas īpašas prasības, lai novērstu un aizkavētu infekcijas izplatīšanos

180104. klase Atkritumi, kuru savākšanai un apglabāšanai nav nepieciešami infekcijas novēršanas pasākumi (piemēram, veļa, vienreizējas lietošanas apģērbs, autiņi, autiņbiksītes)

180106. klase Ķīmiskie produkti, kuri satur bīstamas ķīmiskās vielas vai sastāv no bīstamām ķīmiskajām vielām
180107. klase Ķīmiskie produkti, kuri neatbilst 180106. klasei
180108. klase Citotoksiski un citostatiski medikamenti
180109. klase Medikamenti, kuri neatbilst 180108. klasei
180110. klase Zobārstniecības amalgamas atkritumi”

Noteikumu 4. pielikumā ir uzskaitītas bīstamo atkritumu sastāvā esošās ķīmiskās vielas un savienojumi, kas nosaka atkritumu bīstamību. Piemēram, tas ir dzīvsudrabs un dzīvsudraba savienojumi.

2) MK 2011. gada 21. jūnija noteikumi nr. 484 „Bīstamo atkritumu uzskaites, identifikācijas, uzglabāšanas, iepakojšanas, marķēšanas un pārvadājumu uzskaites kārtība”.

„ II. (nodaļa) Bīstamo atkritumu identifikācija un uzskaitē

3. Bīstamo atkritumu radītājs vai apsaimniekotājs klasificē bīstamos atkritumus atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus. Ja bīstamos atkritumus nav iespējams klasificēt, personas, kuras nodarbojas ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, nodrošina bīstamo atkritumu izcelsmes, sastāva un ķīmisko īpašību analīzi, lai atkritumus varētu klasificēt.

4. Bīstamo atkritumu radītājs vai apsaimniekotājs nodrošina bīstamo atkritumu uzskaiti īpašā žurnālā (1.pielikums) papīra vai elektroniskā veidā.

III. (nodaļa) Bīstamo atkritumu uzglabāšana, iepakojšana un marķēšana

5. Bīstamo atkritumu radītājs vai apsaimniekotājs savāc un uzglabā bīstamos atkritumus, ņemot vērā to bīstamību un daudzumu, tikai īpaši aprīkotās vietās un apstākļos, kas nevar radīt kaitējumu videi, cilvēku veselībai un īpašumam.

6. Bīstamos atkritumus atļauts uzglabāt tikai iepakotus izturīgā un drošā iepakojumā atbilstoši prasībām, kas noteiktas normatīvajos

aktos par ķīmisko vielu un ķīmisko produktu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu. Aizliegts bīstamos atkritumus sajaukt vai atšķaidīt ar citām ķīmiskajām vielām vai ķīmiskajiem produktiem.

7. Personas, kuras nodarbojas ar bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, izvieto etiķetes uz bīstamo atkritumu iepakojuma. Etiķetē norāda atkritumu nosaukumu, izcelsmi, atkritumos esošo bīstamo vielu ķīmisko sastāvu, iepakojšanas datumu un iepakotāju, kā arī brīdinājuma zīmes atbilstoši normatīvajiem aktiem par ķīmisko vielu un ķīmisko produktu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu.

8. Bīstamo atkritumu radītājs vai apsaimniekotājs bīstamo atkritumu uzglabāšanas laikā vismaz reizi mēnesī nodrošina iepakojuma apskati.

9. Pārvadājot un uzglabājot bīstamos atkritumus, tos klasificē, marķē un iepako atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un Latvijai saistošām starptautisko tiesību aktu normām.

10. Bīstamo atkritumu pārvadājumu elektroniskai reģistrācijai un uzskaitē valsts teritorijā izmanto bīstamo atkritumu pārvadājumu uzskaites valsts informācijas sistēmu (turpmāk – sistēma).

11. Sistēmas pārzinis ir valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs".

12. Sistēmas lietotāji ir:

12.1. bīstamo atkritumu radītāji, īpašnieki vai savācēji, kam nepieciešams pārvadāt bīstamos atkritumus (turpmāk – bīstamo atkritumu nosūtītājs);

12.2. bīstamo atkritumu apsaimniekotājs.”

3) MK 2011. gada 24. maija noteikumi nr. 401 „Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai”.

Saskaņā ar noteikumu 6. punktu, lai uzsāktu vai turpinātu atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbināšanu, nepieciešama A vai B

kategorijas piesārņojošās darbības atļauja, ko izsniegusi reģionālā Vides pārvalde.

Noteikumu 13. punktā noteikts, ka ir aizliegts sajaukt infekciozus slimnīcu atkritumus ar citiem atkritumiem, kā arī tos iekraut vai pārvietot ar rokām. Šādus atkritumus sadedzina pēc iespējas ātrāk, un to pagaidu uzglabāšana ir aizliegta.

4) MK 2009. gada 1. septembra noteikumi nr. 985 „Noteikumi par atkritumu savākšanas, šķirošanas un bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas vietām”

„ 8. Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu savākšanas punkti ārstniecības un veterinārijas iestādēs, kas rada atkritumus, kuru savākšanai un uzglabāšanai noteiktas īpašas prasības, lai novērstu un aizkavētu infekcijas izplatīšanos, ir speciāli aprīkota vieta vai telpa visu attiecīgajā iestādē dalīti savākto bīstamo atkritumu centralizētai uzglabāšanai pirms to nodošanas pārstrādei vai apglabāšanai:

8.1. bīstamos atkritumus, kuri ir infekciozi, uzglabā ne ilgāk kā vienu nedēļu pēc to rašanās. Ja šo atkritumu uzglabāšanai nodrošina 2–8 °C temperatūru, tos uzglabā ne ilgāk kā vienu mēnesi pēc rašanās;

8.2. bīstamos atkritumus, kuri nav infekciozi, uzglabā ne ilgāk kā trīs mēnešus pēc to rašanās.

20. Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu savākšanas punktos nodrošina ūdeni un piesārņojošas vielas necaurlaidīgu segumu un pret nokrišņiem noturīgu pārsegumu vai arī ūdensnecaurlaidīgus atkritumu uzglabāšanas konteinerus.”

5) MK 2011. gada 2. augusta noteikumi nr. 598 „Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju”

„ 2. Pašvaldība sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem, kas izraudzīti atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu

apsaimniekošanu, organizē sadzīves atkritumu dalītu savākšanu savā administratīvajā teritorijā atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam, atkritumu apsaimniekošanas reģionālajiem plāniem un normatīvajiem aktiem par atkritumu savākšanas, šķirošanas un bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas vietām, līdz 2014.gada 31.decembrim izveidojot dalītas savākšanas sistēmu šādu atkritumu kategorijām:

- 2.1. papīru saturoši atkritumi;
- 2.2. metālus saturoši atkritumi;
- 2.3. plastmasas saturoši atkritumi;
- 2.4. stiklu saturoši atkritumi.”

"Epidemioloģiskās drošības likums" (pieņemts 1997. gada 11. decembrī) uzskatāms par galveno normatīvo aktu epidemioloģiskās drošības jautājumos.

Likuma 23. pantā noteikts, ka MK nosaka higiēniskā un pretepidēmiskā režīma pamatprasības ārstniecības iestādēs.

Tas realizēts, **MK 2006. gada 11. jūlijā** pieņemot „**Noteikumus par higiēniskā un pretepidēmiskā režīma pamatprasībām ārstniecības iestādēs**” (noteikumi nr. 574).

To 3.1. apakšpunktā noteikts, ka ārstniecības iestādes vadītājs nodrošina iestādes higiēniskā un pretepidēmiskā režīma plāna izstrādi, kurā jābūt arī sadaļai par atkritumu apsaimniekošanu.

Noteikumu VII nodaļā noteiktas prasības darbībām ar atkritumiem.

„ VII. (nodaļa) Prasības darbībām ar atkritumiem

37. Atkritumus vāc, šķiro, pārvieto (transportē), glabā, kā arī apstrādā un pārstrādā saskaņā ar normatīvajiem aktiem atkritumu apsaimniekošanas jomā.

38. Atkritumus vāc (šķiro) atbilstoša izmēra un atbilstoši marķētos atkritumu vākšanai paredzētos vienreiz lietojamos maisos vai tilpnēs. Asus priekšmetus vāc dūrienizturīgos konteineros.”

Vairākos punktos noteiktas detalizētas prasības rīcībai ārstniecības iestādēs saistībā ar atkritumiem.

Tā atbildīgā persona par iestādes higiēniskā un pretepidēmiskā režīma plānu izvērtē un nosaka telpu iedalījumu dažādās tīrības zonās, t. sk. – arī potenciāli piesārņotajā zonā, kurā ietilpst arī atkritumu vākšanas telpa (4. punkts).

Noteikumu IV. nodaļā ir noteiktas prasības cimdu lietošanai. 18. punktā noteikts, ka „izturīgos neoprēna, gumijas un butila daudzkreiz lietojamus cimdus lieto, ... vācot un pārvadājot (transportējot) atkritumus un netīro veļu”.

Noteikumu IX. nodaļā noteikts izolācijas režīms specializētajās slimnīcās un centros.

Kontakta veidā izplatāmo infekcijas slimību gadījumos saskaņā ar 46.2. apakšpunktu darbinieks pirms iziešanas no infekcioza slimnieka palātas novelk cimdus un izmet tos medicīnisko atkritumu tvertnē.

Saskaņā ar 46.6. apakšpunktu darbinieks to pašu dara ar virsvalku (priekšautu).

Savukārt 46.7. apakšpunktā noteikts, ka infekciozā slimnieka palātā esošo aprīkojumu, medicīniskās ierīces un pacienta personīgās lietas, kuras nav iespējams dezinficēt, izmet medicīnisko atkritumu tvertnē.

Ārstniecības likums ir pieņemts 1997.gada 12. jūnijā.

Likuma 55. pantā noteikts, ka MK apstiprina obligātās prasības ārstniecības iestādēm.

Tās ir atrodamas **2009. gada 20. janvāra MK noteikumos nr. 60 „Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām”**.

36. punktā ir noteikts, ka „amalgamas plombu pārpalikumus savāc un nodod komersantiem, kuriem ir atļauja bīstamo atkritumu apsaimniekošanai.... Lai nepieļautu dzīvsudraba iekļūšanu kanalizācijas tīklos, zobārstniecības iekārtas izvadi ir aprīkoti ar amalgamas atdalītājiem”.

Noteikumu 13. punktā ir noteikts, ka ārstniecības iestādes telpu plānojums un darba organizācija atbilst normatīvajiem aktiem par higiēniskā un pretepidēmiskā režīma pamatprasībām ārstniecības iestādē.

Noteikumos daļēji ir reglamentēta rīcība ar radioaktīvajiem atkritumiem ārstniecības iestādēs (157., 171., 173., 174., 175. punktā).

Saskaņā ar Ārstniecības likumu ir izdoti **MK 2005. gada 27. decembra noteikumi nr. 1037 „Noteikumi par cilvēka asiņu un asins komponentu savākšanas, testēšanas, apstrādes, uzglabāšanas un izplatīšanas kvalitātes un drošuma standartiem”**.

Šo noteikumu 6. pielikuma 9. punktā runāts par medicīnas atkritumu izmešanas vietu, konkrēti - Valsts asinsdonoru centrs un asins sagatavošanas nodaļas iekārto vietu, kur droši izmest medicīnas atkritumus, vienreizlietojamus priekšmetus, kā arī novietot nederīgos asins komponentus.

Saskaņā ar **Farmācijas likumu** (pieņemts 1997. gada 10. aprīlī) ir izdoti **MK 2010. gada 23. marta noteikumi nr. 288 „Aptieku darbības noteikumi”**.

Saskaņā ar noteikumu 8.7.3. apakšpunktu aptiekā jābūt brāķa zonai nekvalitatīvu preču novietošanai.

Savukārt **MK 2007. gada 26. jūnija noteikumu nr. 416 „Zāļu izplatīšanas un kvalitātes kontroles kārtība”** 29.3.11. apakšpunktā

noteikts, ka zāļu vairumtirgotāji gadījumos, ja ir aizdomas par iespējamu zāļu piesārņojumu, kā arī zāles ar bojātu iepakojuma aizvākojumu (zīmogu) vai bojātu iepakojumu izņem no pārdodamajiem krājumiem un, ja tās nekavējoties neiznīcina, uzglabā atsevišķi tā, lai tās nevarētu maldīgi sajaukt ar citām precēm vai pārdot. Ja nepieciešams, šādas zāles iznīcina saskaņā ar normatīvajiem aktiem par bīstamo atkritumu iznīcināšanu.

Noteikumu 144. punktā noteikts, ka izplatīšanai nederīgas zāles iznīcina atbilstoši bīstamo atkritumu apriti reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.

Tāpat atbilstoši šim likumam izdoti **MK 2007. gada 27. marta noteikumi nr. 220 „Zāļu iegādes, uzglabāšanas, izlietošanas, uzskaites un iznīcināšanas kārtība ārstniecības iestādēs un sociālās aprūpes institūcijās”.**

Saskaņā ar noteikumu 2. punktu iestādes vadītājs nosaka detalizētu šo noteikumu izpildes kārtību, kā arī nozīmē atbildīgo amatpersonu.

Noteikumu 46. punktā noteikts, ka zāles, kurām beidzies derīguma termiņš, nekvalitatīvās zāles uzglabā atsevišķā telpā, nodalītā vietā vai iepakojumā, lai novērstu vai samazinātu iespējamo risku tās sajaukt ar kvalitatīvām zālēm.

Saskaņā ar 52. punktu ārstniecības iestādes vai sociālās aprūpes institūcijas atbildīgā amatpersona nodrošina:

- iespējami ātru nekvalitatīvo zāļu identificēšanu un izņemšanu no aprites;
- nekvalitatīvo zāļu iznīcināšanu vai nodošanu iznīcināšanai saskaņā ar normatīvajiem aktiem par bīstamajiem atkritumiem.

61. punkts paredz, ka nekvalitatīvās zāles, kas netiek nodotas atpakaļ piegādātājam, kā arī no pacientiem saņemtās neizlietotās narkotiskās vielas un zāles iznīcina ar ārstniecības iestādes vai sociālās aprūpes institūcijas vadītāja rīkojumu izveidotas komisijas klātbūtnē saskaņā ar normatīvo aktu prasībām par atkritumu apsaimniekošanu vai slēdz

līgumu ar personu, kura apsaimnieko bīstamos atkritumus un ir saņēmusi atļauju.

62. punktā noteikts, ka par nekvalitatīvu zāļu un neizlietotu narkotisko vielu un zāļu iznīcināšanu vai nodošanu personai, ar kuru noslēgts līgums par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, noformē aktu. Aktu glabā 10 gadus.

Būtiskākais likums piesārņojuma samazināšanas jomā Latvijā ir likums **"Par piesārņojumu"** (pieņemts 2001. gada 15. martā).

Likums reglamentē rīcību tādu darbību veikšanas gadījumos, kas izraisa piesārņojumu.

Ar šo likumu tiek ieviestas t.s. integrētās piesārņojuma kontroles atļaujas. Dažkārt arī darbību veikšanai ar bīstamajiem medicīnas atkritumiem ir jāsaņem A vai B kategorijas atļauja.

Saskaņā ar likumu „Par piesārņojumu” **2010. gada 30. novembrī** tika pieņemti **MK noteikumi nr. 1082 „Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai”**.

Saskaņā ar noteikumu 1. pielikuma 8.6. apakšpunktu slimnīcām ar gultasvietu skaitu virs 100 gultām jāsaņem atļauja B kategorijas piesārņojošās darbības veikšanai.

Savukārt pielikuma 5. punktā noteikts, kādos atkritumu apsaimniekošanas gadījumos jāsaņem B kategorijas atļauja piesārņojošo darbību veikšanai (piemēram, atbilstoši 5.1. apakšpunktam jāsaņem atļauja tādu bīstamo atkritumu apglabāšanas vai pārstrādes iekārtu darbināšanai, kuru jauda nepārsniedz 10 tonnas dienā, atbilstoši 5.3. apakšpunktam jāsaņem atļauja tādu iekārtu darbināšanai sadzīves atkritumu bioloģiskai vai fizikālai ķīmiskai apstrādei, kuru jauda nepārsniedz 50 tonnas dienā; atbilstoši 5.12. apakšpunktam - iekārtām bīstamo atkritumu uzglabāšanai to radīšanas vietās ilgāk par 1 gadu).

Saskaņā ar noteikumu 2. pielikumu ķīmijas un bioloģijas laboratorijām (izņemot mācību laboratorijas) ir jāinformē reģionālās Vides pārvaldes par C kategorijas piesārņojošās darbības veikšanu.

Darbības ar jonizējošā starojuma avotiem un radioaktīvajiem atkritumiem jāveic atbilstoši likuma „**Par radiācijas drošību un kodoldrošību**” (pieņemts 2000. gada 26. oktobrī) un tam pakārtoto MK noteikumu prasībām. Tajos noteiktas arī daudzas prasības darbinieku aizsardzībai.

Saskaņā ar šo likumu ir pieņemti **MK 2002. gada 19. marta noteikumi nr. 129 „Prasības darbībām ar radioaktīvajiem atkritumiem un ar tiem saistītajiem materiāliem”**. Noteikumi ir attiecināmi arī uz darbībām ar radioaktīvajiem atkritumiem to rašanās vietās, t. sk. arī ārstniecības iestādēs.

Veicot darbības ar medicīnas atkritumiem, jāievēro vispārējās darba aizsardzības prasības, kas noteiktas „**Darba aizsardzības likumā**” (pieņemts 2001. gada 20. jūnijā) un tam pakārtotajos normatīvajos aktos. Pamatmērķis - darba devējam jānovērtē fizikālo, ķīmisko, bioloģisko un citu darba vides faktoru radītais risks, kā arī pēc iespējas jāveic pasākumi, lai mazinātu šo faktoru kaitīgo ietekmi.

Saskaņā ar Darba aizsardzības likumu ir pieņemti **MK 2002. gada 21. maija noteikumi nr. 189 „Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar bioloģiskajām vielām”**. Noteikumi attiecas arī uz darbībām ar infekcijas slimību izraisītājiem.

„ I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka prasības nodarbināto aizsardzībai pret risku viņu drošībai un veselībai (turpmāk — risks), kas rodas vai var rasties, saskaroties ar bioloģiskajām vielām darba vietā.
2. Bioloģiskās vielas ir bioloģiskie aģenti — mikroorganismi (vienas šūnas vai bezšūnu organismi, kas spēj vairoties vai pārnest ģenētisko materiālu), arī ģenētiski pārveidoti mikroorganismi, šūnu kultūras

(laboratorijas apstākļos izaudzētas šūnas, kurām ir daudzšūnu organisma izcelsme) un cilvēka endoparazīti, kuri var būt infekcijas slimību izraisītāji vai kuri var izraisīt invāziju, alerģiju vai saindēšanos (turpmāk — veselības traucējums), vai kuru dēļ cilvēks var kļūt par slimības izraisītāja nēsātāju (turpmāk — bioloģiskie aģenti).

3. Noteikumi neattiecas uz nodarbināto aizsardzību pret risku, kas rodas vai var rasties, saskaroties ar ektoparazītiem, kukaiņiem, dzīvnieku izcelsmes bioloģisko materiālu, augu alergēniem un toksīniem.

VI. Darba aizsardzības prasības ārstniecības iestādēs un veterinārās aprūpes iestādēs (izņemot diagnostikas laboratorijas)

33. Novērtējot risku ārstniecības iestādēs un veterinārās aprūpes iestādēs (izņemot diagnostikas laboratorijas), darba devējs papildus norāda:

33.1. iespējamo bioloģisko aģentu klātbūtni cilvēkos vai dzīvniekos, kā arī no tiem ņemtajos materiālos un paraugos;

33.2. draudus, ko rada bioloģiskie aģenti, kuru klātbūtne cilvēkos vai dzīvniekos, kā arī no tiem ņemtajos materiālos un paraugos ir zināma vai par kuru klātbūtni ir aizdomas;

33.3. risku, kas saistīts ar darba raksturu.

34. Lai aizsargātu nodarbināto drošību un veselību, ārstniecības iestādēs un veterinārās aprūpes iestādēs (izņemot diagnostikas laboratorijas), darba devējs veic šādus pasākumus:

34.1. dezinfekciju;

34.2. nosaka kārtību, kādā rīkojas ar bioloģiskos aģentus saturošiem atkritumiem un veic to likvidāciju.

35. Lai līdz minimumam samazinātu citu cilvēku vai dzīvnieku inficēšanās risku, izolatoros, kur atrodas cilvēki vai dzīvnieki, kas ir inficējušies vai pastāv varbūtība, ka ir inficējušies ar 3. vai 4. grupas bioloģiskajiem aģentiem, izvēlas situācijai atbilstošus izolācijas pasākumus saskaņā ar šo noteikumu 2.pielikumu.

VIII. Nodarbināto veselības uzraudzība

45. Ja darba vietā iespējama saskare ar bioloģiskajiem aģentiem, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic nodarbināto obligātās veselības pārbaudes.

46. Ārstniecības iestādes informāciju nodarbinātajiem un darba devējam par veselības pārbaudēm, kā arī nepieciešamo ārstēšanu un veselības stāvokļa papildu izmeklēšanu sniedz normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

47. Pamatojoties uz riska novērtēšanas rezultātu, kā arī ņemot vērā normatīvajos aktos noteiktās prasības, darba devējs nosaka tos nodarbinātos, kuriem nepieciešami īpaši darba aizsardzības pasākumi.

48. Ja nodarbinātie nav imūni pret bioloģisko aģentu, kura iedarbībai viņi ir vai varētu būt pakļauti, darba devējs nodrošina nodarbinātajiem iespēju vakcinēties, ievērojot šādu kārtību:
48.1. ja riska novērtēšanā konstatē, ka nodarbinātie ir pakļauti tādu bioloģisku aģentu iedarbībai, kuras dēļ pastāv draudi nodarbināto drošībai un veselībai un pret šiem bioloģiskajiem aģentiem ir pieejamas iedarbīgas vakcīnas, darba devējs piedāvā nodarbinātajiem iespēju vakcinēties;...

X. Nodarbināto informēšana, apmācība, konsultēšanās un līdzdalība

57. Ja nodarbinātais darba procesā saskaras ar bioloģiskajiem aģentiem, darba devējs nodrošina nodarbināto un nodarbināto pārstāvju apmācību atbilstoši darba specifikai (arī praktisku apmācību) un nepieciešamo informāciju par attiecīgajiem darba aizsardzības pasākumiem. Darba devējs informē nodarbinātos un viņu pārstāvjus par:

57.1. iespējamiem draudiem veselībai;

57.2. aizsardzības pasākumiem, kas veicami, lai nepieļautu bioloģiskā aģenta iedarbību;

57.3. higiēnas prasībām;

57.4. aizsardzības līdzekļu un aizsargapģērba lietošanu;

57.5. nodarbināto rīcību negadījumu laikā un rīcību, lai tos nepieļautu.

58. Darba devējs nodrošina nodarbinātajiem, kuriem ir saskare vai ir iespējama saskare ar bioloģiskiem aģentiem, šādu apmācību:

58.1. sākotnējo — pirms darba uzsākšanas;

58.2. periodisko — ne retāk kā reizi gadā;

58.3. papildu — ja darba vidē notiek pārmaiņas, kuras var ietekmēt nodarbinātā drošību un veselību.

59. Darba devējs nodrošina, lai darba vietā būtu rakstiski norādījumi un visiem pieejamā vietā izlikti paziņojumi ar informāciju nodarbinātajiem par rīcību, ja:

59.1. noticis negadījums, strādājot ar bioloģisko aģentu;

59.2. nodarbinātais strādā ar 4.grupas bioloģisko aģentu.

60. Par visiem negadījumiem darba vietā nodarbinātie nekavējoties ziņo darba devējam, tiešajam darbu vadītājam un darba aizsardzības speciālistam.”

Rīkojoties ar ķīmiskām vielām, jāievēro saskaņā ar Darba aizsardzības likumu un Ķīmisko vielu likumu izdotie **MK 2007. gada 15. maija noteikumi nr. 325 „Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskām vielām darba vietās”**.

Saskaņā ar Darba aizsardzības likumu ir pieņemti arī **MK 2002. gada 3. septembra noteikumi nr. 400 „Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā”**.

Drošības zīmes jālieto arī ārstniecības iestādēs.

„I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā.

2. Drošības zīme ir uz konkrētu objektu, darbību vai situāciju attiecināma zīme, signālkrašojums, akustisks vai roku signāls, kā arī vārdiska saziņa, kas sniedz drošības informāciju darba vietā.

8. Darba devējs nodrošina ar drošības zīmēm darba vietas, kurās darba vides risku vai nopietnas un tiešas briesmas nevar novērst vai

samazināt ar kolektīvās aizsardzības tehniskajiem līdzekļiem, kā arī darba organizācijā lietotajiem līdzekļiem, metodēm un procedūrām. Darba devējs ir atbildīgs par attiecīgo drošības zīmju uzturēšanu. Darba devējs, izvēloties drošības zīmes, ņem vērā jebkuru darba vides risku darba vietā.

9. Nodarbināto iepazīstina ar darba vietā lietotajām drošības zīmēm un drošības zīmju (īpaši signālu un vārdiskas saziņas) nozīmi, kā arī instruē par drošības zīmju lietošanu.

III. Prasības drošības zīmēm

25. Drošības zīmes forma un krāsa atbilst šo noteikumu 2.pielikumā noteiktajām prasībām.

26. Piktogramma uz drošības zīmes (figūra, kura atveido situāciju vai norāda konkrētu (īpašu) darbību) ir pēc iespējas vienkārša un satur tikai būtiskas detaļas.

27. Drošības zīmi izgatavo no trieciendroša materiāla, kas ir izturīgs pret klimatisko apstākļu un dažādu darba vides faktoru iedarbību. Ja dabīgā apgaismojuma līmenis nav pietiekams, lieto fosforizētas krāsas, atstarojošus materiālus vai mākslīgo apgaismojumu.

28. Drošības zīmes izmēri, krāsojums un fotometrija nodrošina tās saskatāmību un saprotamību.

29. Drošības zīmi novieto piemērotā augstumā nodarbinātā redzes laukā attiecīgā bīstamā objekta tuvumā, viegli pieejamā vietā, ņemot vērā jebkurus šķēršļus, kā arī piekļūšanu izejām briesmu gadījumā.

30. Ja beidzas objekta bīstamība, attiecīgo drošības zīmi noņem.”

Saskaņā ar Darba aizsardzības likumu ir pieņemti arī **MK 2002. gada 20. augusta noteikumi nr. 372 „Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus”**.

Noteikumi jāievēro arī ārstniecības iestādēs.

„ 3. Individuālos aizsardzības līdzekļus (1.pielikums) lieto, ja no darba vides riska faktora iedarbības nav iespējams izvairīties vai to nav iespējams mazināt, lietojot kolektīvos aizsardzības līdzekļus (aizsardzības līdzekļi, kas paredzēti vairāk nekā viena nodarbinātā

drošības un veselības aizsardzībai) vai ieviešot nepieciešamos darba aizsardzības pasākumus.

4. Atļauts lietot tikai tādus aizsardzības līdzekļus, kuri projektēti un izgatavoti atbilstoši normatīvajiem aktiem par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un atbilst:

4.1. attiecīgajiem darba vides riska faktoriem (aizsardzības līdzeklis nedrīkst radīt vēl lielāku risku);

4.2. apstākļiem darba vietā;

4.3. ergonomikas prasībām un nodarbināto veselības stāvoklim;

4.4. nodarbināto auguma īpatnībām (ja nepieciešams, aizsardzības līdzekli attiecīgi pielāgo).

5. Aizsardzības līdzekļa lietošanas ilgumu nosaka, ņemot vērā darba vides riska faktorus un to, cik bieži un ilgi nodarbinātais tiek pakļauts riskam, kā arī darba vietas raksturojumu un aizsardzības līdzekļa efektivitāti.

6. Darba devējs bez maksas nodrošina nodarbinātos ar aizsardzības līdzekļiem, veic pasākumus, kas nodrošina aizsardzības līdzekļu uzturēšanu darba kārtībā un atbilstību higiēnas prasībām saskaņā ar ražotāja instrukcijām (piemēram, aizsardzības līdzekļu glabāšanu, pārbaudi, tīrīšanu, dezinfekciju, remontu).”

Latvijā **likumos ir noteikta arī atbildība** par nepareizu rīcību ar atkritumiem.

Administratīvā atbildība paredzēta **Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā** (pieņemts 07.12.1984.).

Tā 75. pantā paredzēta atbildība par atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpumiem, konkrēti - par atkritumu apsaimniekošanas noteikumu vai atkritumu pārrobežu (starptautisko) pārvadājumu noteikumu pārkāpšanu, kā arī par sadzīves atkritumu radītāja vai īpašnieka nepiedalīšanos pašvaldību organizētajā sadzīves atkritumu savākšanā.

Savukārt 87. pantā paredzēta administratīvā atbildība par bīstamo, sadzīves vai citu atkritumu poligonu (izgāztuvju) apsaimniekošanas un sadedzināšanas iekārtu darbības noteikumu pārkāpšanu.

Kriminālatbildība par noziedzīgiem nodarījumiem paredzēta **Krimināllikumā** (pieņemts 17.06.1998.). Tā 99. pantā ir paredzēta atbildība par bīstamo atkritumu apsaimniekošanas noteikumu pārkāpšanu.

Atbilstoši **Darba likumam** (pieņemts 01.06.2002.) darba devējs var saukt savus darbiniekus pie disciplinārās atbildības par pārkāpumiem, kuri izdarīti darba pienākumu veikšanas laikā.

Šie pārkāpumi var būt izdarīti, arī veicot vai organizējot darbības ar ārstniecības iestāžu atkritumiem. Tomēr īpaši šie gadījumi likumā nav minēti.

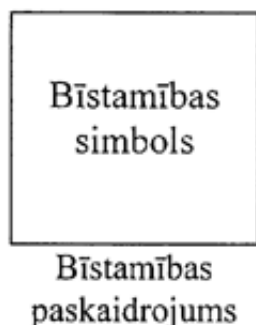
Neatkarīgi no tā, vai vainīgā persona ir vai nav saukta pie kāda cita no atbildības veidiem, tai vienmēr ir jāatlīdzina tās dēļ radušies zaudējumi.

Vispārējie zaudējumu atlīdzināšanas principi ir noteikti **Civillikumā**. Šī likuma 1779. pantā noteikts, ka "katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību ir nodarījis".

**Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu marķējums saskaņā ar
Ministru kabineta 2002.gada 12. marta noteikumiem Nr. 107
„Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu klasificēšanas, marķēšanas
un iepakojšanas kārtība”**

**Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu bīstamības
klases marķējums**

1. Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu bīstamības klases marķējumā norāda bīstamības simbolu (attēlu) un bīstamības paskaidrojumu. Bīstamības apzīmējums ar burtu (burtiem) nav marķējuma sastāvdaļa. Bīstamības simbolu un bīstamības paskaidrojumu marķējumā izkārto šādi:

2. Bīstamības simbolu attēlo ar melnu krāsu uz oranža pamata.

3. Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu bīstamības klases marķējumā (uz etiķetes) izmantotie bīstamības simboli ir šādi:

3.1.

T+

Ļoti toksisks

3.2.

T

Toksisks

3.3.

Xn

Kaitīgs

3.4.

C

Kodīgs

3.5.

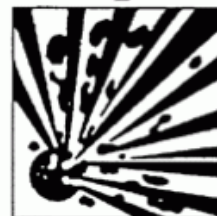
Xi

Kairinošs

3.6.

E

Sprādzienbīstams

3.7.

F+

Īpaši viegli uzliesmojošs

3.8.

F

Viegli uzliesmojošs

3.9.

O

Spēcīgs oksidētājs

3.10.

N

Bīstams videi

**Bīstamo kravu marķējums saskaņā ar Eiropas valstu nolīgumu
par bīstamo kravu starptautiskajiem pārvadājumiem ar
autotransportu (ADR) (30.09.1957.)**

6.1. KLASĒS BĪSTAMĪBA

Toksiskas vielas

(6.1.)

Simbols (mironģalva ar sakrustotiem kauliem): melns;
fons: balts; cipars “6” apakšējā stūrī

6.2. KLASĒS BĪSTAMĪBA

Infekciozas vielas

(6.2.)

Bīstamības zīmes apakšējā pusē var būt
šādi uzraksti:

„INFECTIOUS SUBSTANCE”
(INFEKCIOZA VIELA)”

un

„In the case of damage or leakage
immediately notify Public Health
Authority”

(Par bojājumu vai noplūdi nekavējoties
paziņot sabiedrības veselības
aizsardzības iestādei); simbols (aplis,
kuru šķērso trīs puslokveida zīmes) un
uzraksti: melni;

fons: balts; cipars “6” apakšējā stūrī

7. KLASES BĪSTAMĪBA

Radioaktīvs materiāls

		
(7.A) I kategorija – BALTS Simbols (āboliņa lapa): melns; fons: balts; teksts (obligāts): zīmes apakšējā pusē melns: “RADIOACTIVE” “CONTENTS.....” “ACTIVITY.....” Aiz vārda “RADIOACTIVE” seko viena sarkana svītra; cipars “7” apakšējā stūrī.	(7.B) II kategorija – DZELTENS	(7.C) III kategorija – DZELTENS
	Simbols (āboliņa lapa): melns; fons: augšējā puse dzeltena ar baltu apmali, apakšējā puse balta; teksts (obligāts): zīmes apakšējā pusē melns: “RADIOACTIVE” “CONTENTS.....” “ACTIVITY.....” Ar melnu līniju apvilktā rāmī: “TRANSPORT INDEX”;	
	Aiz vārda “RADIOACTIVE” seko divas sarkanas, vertikālas svītras;	Aiz vārda “RADIOACTIVE” seko trīs sarkanas, vertikālas svītras;
	cipars “7” apakšējā stūrī.	